

Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
e-ISSN: 2147-6152
Yıl 10, Sayı 28, Ekim 2021

Makale Adı /Article Name

Köyceğiz'de Yavaş Değişmenin
Sosyolojik Analizi*

Sociological Analysis of Slow Change
in Köyceğiz Town

Yazarlar/Authors

Ümmü BULUT KESKİN

Dr. Öğr. Üyesi, Iğdır Üniversitesi, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Bölümü, ummu.keskin@igdir.edu.tr ORCID: 0000-0002-6691-2542

Ahmed Ünal BOZYER

Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Sosyoloji Bölümü, ubozyer@mu.edu.tr ORCID: 0000-0002-8492-5099

Yayın Bilgisi/Article Information

Yayın Türü: Araştırma Makalesi

Gönderim Tarihi: 06.09.2021

Kabul Tarihi: 02.10.2021

Yayın Tarihi: 30.10.2021

Sayfa Aralığı: 175-201

Kaynak Gösterme/Citation: Keskin, Ümmü Bulut; Bozyer, Ahmed Ünal (2021).

“Köyceğiz'de Yavaş Değişmenin Sosyolojik Analizi”, *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 28, s. 175-201.

(Bu makale, yazar beyanına göre, TR DİZİN tarafından öngörülen “ETİK KURUL ONAYI” gerektirmemektedir.)

---

* Bu çalışma, sorumlu yazarın doktora tezinden üretilmiştir.

ÖZ

Günümüz dünyası baş döndürücü hızla değişmektedir. Bu hızlı değişime rağmen bazı kasabalar yavaş değişmekte, mevcut yapısını ve statüsünü korumaktadır. Muğla İlinin Köyceğiz Kasabası da değişimin yavaş olduğu kasabalardan biridir ve mevcut yapısını, tarihsel statüsünü, kültürel dokusunu korumaktadır. Köyceğiz tarihsel süreç içerisinde tarım, ticaret, eğitim, idari gibi alanlarda merkez konumunda olmuştur. Ancak 1980 sonrasında daha önce kendisine bağlı olan iki yerleşim yeri Köyceğiz'den ayrılarak ilçe konumuna gelmişler ve hızlı bir değişim sürecine girmişlerdir. Köyceğiz kasabası bünyesinde hızlı değişme potansiyellerini barındırmasına rağmen kendi ihtiyaçları doğrultusunda tabii ve yavaş bir değişim süreci yaşamaktadır. Bu çalışmada Köyceğiz'in yavaş değiştiği varsayımından yola çıkılarak Bu Köyceğiz Kasabasının yavaş değişiminin altında yatan temel dinamikler araştırılmıştır. Toplumsal yapı ve değişme analizinin yapıldığı söz konusu çalışmada hem nicel hem de nitel araştırma yöntemi birbirini dışlamayacak bir şekilde kullanılmıştır. Araştırmada Köyceğiz'de yaşayanlara nicel araştırma tekniklerinden anket uygulanmıştır ve anketten elde edilen veriler SPSS aracılığıyla analiz edilmiştir. Ayrıca araştırmada nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmıştır ve burada elde edilen veriler sınıflandırılarak analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Değişme, Yavaş Değişme, Köyceğiz

ABSTRACT

Today's world is changing rapidly dizzying. Despite this rapid change, some towns change slowly and maintain their current structure and status. Köyceğiz Town of Muğla Province is one of the towns where change is slow and preserves its current structure, historical status and cultural texture. In the historical process, Köyceğiz has been a center in fields such as agriculture, trade, education and administration. However, after 1980, the two settlements that were previously affiliated to it were separated from Köyceğiz and became a district and entered a rapid change process. Although the town of Köyceğiz has the potential to change rapidly, it is experiencing a natural and slow process of change in line with its own needs. In this study, the basic dynamics underlying the slow change of Köyceğiz Town were investigated. In the aforementioned study, in which the analysis of social structure and change was made, both quantitative and qualitative research methods were used in a way that did not exclude each other. In the research, a questionnaire, one of the quantitative research techniques, was applied to the residents of Köyceğiz and the data obtained from the questionnaire were analyzed through SPSS. In addition, the interview technique, one of the qualitative research techniques, was used in the research and the data obtained here were analyzed by classifying.

Keywords: Social Change, Slow Change, Köyceğiz

Giriş

Kasabaların kaderini değiştiren bir takım ekonomik, siyasi, hukuki, toplumsal olaylar, kararlar, süreçler yaşanabilmektedir. Bunlar kasabaların şekillenmesinde iç ve dış dinamikler olarak kendini gösterebilmektedir. Köyceğiz'in de bugünkü yapısının oluşmasında etkili olan birtakım olaylar, kararlar ve süreçler söz konusudur. Köyceğiz'in kaderini değiştiren gelişmeler, dönüm noktaları olarak değerlendirilebilir.

1882 yılında Köyceğiz'in belediye örgütlenmesi haline gelmesi Köyceğiz'in önemli dönüm noktalarından birisidir. Bu durum, Muğla'nın sayılı pazarlarından biri olan Köyceğiz'in etki alanı artırmıştır. Bu açıdan Köyceğiz'in sınırları içerisinde kalan bölgelerin diğer yerleşim yerleri ile kurduğu ilişkiler Köyceğiz merkezden gerçekleşmiştir. Bu da Köyceğiz'i karar verici ve uygulayıcı idari bir merkez konumuna getirmiştir.

Köyceğiz'den çeşitli zaman dilimlerinde çeşitli yerleşim yerleri, köy ve kasabalar, ayrılmıştır. Hinterlandı daralan Köyceğiz ekonomik, toplumsal ve ilişkiler ağı olarak da küçülmüştür. Özellikle Ortaca ve Dalaman'ın Köyceğiz'den ayrılması

Köyceğiz'i fiziki, ekonomik, idari ve toplumsal olarak daha çok etkilemiştir. Bu ayrılıkların yaşanmasında çeşitli sebepler etkili olmakla birlikte öne çıkan sebeplerden birisi de siyasi sebeplerdir. Etki alanı daralan Köyceğiz Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmesiyle birlikte hareket alanı iyice daralmıştır. Özel Çevre Koruma Kararı Köyceğiz'i binaların yapısından toplumsal ilişkiler ağına kadar her alanda sınırlandırmıştır. Bütün bu süreçler Köyceğiz'in yavaş değişme sürecini etkileyen ve derinleştiren süreçlerdir. Son olarak Köyceğiz 2019 yılında Cittaslow unvanı almıştır.

Köyceğiz Kasabasının yavaş değişiminin altında yatan dinamiklerin analiz edildiği bu çalışmada nicel ve nitel analiz birbirini dışlamayacak ve tamamlayacak bir biçimde kullanılmıştır. Nicel ve nitel veriler metnin içerisinde bütünlük arz edecek şekilde kullanılmıştır. Söz konusu çalışmada veri toplama araçlarından anket, derinlemesine mülakat ve gözlem teknikleri kullanılmıştır.

Köyceğiz'e yönelik gerek alanda yapılan görüşmelerden gerekse gözlemlerden yola çıkılarak yavaş değişen bir Köyceğiz'den bahsetmek mümkündür. Toplumsal değişimi analiz eden sosyologlar değişme dinamikleri adını verdikleri bir kavramdan bahsederler. Bu kavram genellikle hızlı değişmeyi analiz eden sosyologlar tarafından ortaya konulmuştur. Ancak bir yerleşim yerinin hızlı değişmesinin altında yatan dinamikler olduğu kadar aynı zamanda yavaş değişmesinin altında yatan birtakım dinamikler mevcuttur. Bu bağlamda Köyceğiz'in yavaş değişmesinin altında yatan bir takım tarihi, toplumsal vb. sebepler vardır. Burada da hem Köyceğiz'in yavaş değişiminin altında yatan dinamikler incelenecektir.

1. Araştırmanın Kavramsal Temeli

Toplum dediğimiz gerçeklik temel kurumları içinde barındırmasıyla statik; iç ve dış etkenlere bağlı olarak değişmesi açısından dinamik bir yapıdır. Her toplumun olmazsa olmazları vardır. Bunlar toplumların işgal ettiği arazi, nüfus niteliği, doğayı işleme biçimi, bireyler arası ilişkiler, insan-doğa ilişkileri bağlamında teknoloji, tüm bu ilişkilerin meydana getirdiği değerler sistemi, inançlar, düşüncelerdir. Toplumların temel unsurlarında meydana gelen her bir değişme, diğer özelliklerinin de zincirleme değişmesine neden olmaktadır (Kıray, 1999: 312). Ayrıca toplumsal değişme, olgu bireylerin ve aktörlerin eylemlerinden bağımsız değildir (Kongar, 2010: 56). Toplumsal değişme görece bir biçimde denge durumunda insan-insan ve insan-doğa ilişkilerinin değişmesinden oluşur. Burada esas olan bir husus da maddi yaşam ve bu yaşamla örtüşen anlamlandırma sistemlerinin değişmesidir (Ercan, 2001: 165). Zaman olgusunun önemli olduğu toplumsal değişme toplumsal yapının görece denge durumundayken başka bir boyuta geçmesidir. Toplumsal yapı ya da kurumların yanı sıra insanın insan ile ve insanın doğa ile kurduğu ilişki biçimi de değişmektedir (Kongar, 1995: 51). Toplumsal yapı, toplumdaki sınıflar ve kurumlar arasındaki ilişkiler bütününe işaret etmektedir. Bu ilişkiler bütünü sınıf ve kurum üyelerinin davranışlarını biçimlendirmektedir. Bu durum toplumsal yapının kültürden farkını ortaya koymaktadır. Bir toplumda kültür o toplumdaki inançlar ve sembolik temsilleri ile var olurlar. Semboller de toplum üyeleri arasında fikirleri, duyguları yansıtan ortak kelimeler, mimikler ve gösterimlerden oluşmaktadır (Kalaycıoğlu, 2012: 6).

Toplumsal değişimin bir takım tanımlayıcı özellikleri vardır. Öncelikle toplumsal yapıyı oluşturan unsurlarda meydana gelen herhangi bir değişiklik zincirleme olarak bütün toplumsal yapıyı etkiler. Toplumsal değişme dediğimiz olgu rastgele gerçekleşmez. Toplumsal değişme süreci, toplumsal yapı unsurlarında aynı anda başlamayabilir. Toplumsal değişme derece derece yaşanır. Toplumsal değişimin insan ilişkilerine etkisi vardır. Bu etki çatışma ve mücadele ile sonuçlanabilmektedir. Toplumsal değişme ile birlikte anlamlandırma sistemi ve değer yargılar her kesimin kendi yaşam pratiğine bağlı olarak farklılaşacaktır. Buna bağlı olarak çatışma ve mücadeleye sebep olabilir. Toplumsal değişme bir takım işlevlere sahip olan üstlenen farklı kesimleri ve sınıfları farklı oranda etkileyebilmektedir. Toplumsal değişme gündelik hayatın bir parçasıdır. Toplumsal değişimin tarihsel bir boyutu vardır. Toplumsal değişme doğrusal bir biçimde gerçekleşmeyebilir (Ercan, 2001: 168-175).

Toplumsal değişmeyi oluşturan bir takım faktörler vardır. Bu faktörler sosyologlar tarafından farklı kategoride ele alınmıştır. Anthony Giddens (2012) toplumsal değişme faktörlerini kültürel, ekonomik ve siyasi faktörler olarak değerlendirmektedir. Kieran Healy toplumsal değişim faktörleri demografi, ekonomik değişme faktörlerini, teknoloji, planlı değişim, organizasyon, kurumlar ve kültür olarak ifade etmektedir (1998: 16). Sunar (2018: 49; 2014) toplumsal değişme faktörlerini fiziki ve coğrafi faktörler, demografik faktörler başlıklarında değerlendirir.

Toplumsal değişmeyi anlamak ve açıklamak için toplumsal değişim ile ilgili bazı boyutlara ihtiyaç vardır. Her toplumsal değişimin etkilediği evren vardır: bu evren büyük, orta, küçük evren olarak nitelendirilebilir. Her toplumsal değişimin bir vadesi süresi vardır; bunlar kendi içerisinde uzun, orta, kısa olarak nitelendirilebilir. Her toplumsal değişimin belli bir hızı vardır. Bu hız yavaş aşamalı toplumsal değişimler, evrimsel nitelikteki toplumsal değişimler, hızlı asli devrimsel toplumsal değişimler olarak sınıflandırılabilir (Sunar, 2014: 4-5). Bir toplumdaki değişme tespit edilebilir ve ölçülebilirdir. Bu birtakım parametrelere bağlıdır. Bunlar; toplumun büyüklüğü, toplumsal değişimin derecesi veya büyüklüğünü, değişimin uzunluğu ve kısalığı, vadesi, tekrarı ve belli bir iradeye bağlı olup olmaması gibi parametrelerdir (Anele, 1999: 18-21).

Toplumsal değişmeyi etkileyen iç ve dış değişkenler söz konusudur. Toplumsal değişme bir anda başlayan ve biten bir süreç olmamakla birlikte insanlığın ortaya çıkışından itibaren devam eden ve insanlık var oldukça devam edecek bir olgudur. Tüm toplumlarda belli bir dönem ya da zaman diliminde gerçekleşen değişimler olduğu gibi kısa süreli değişiklikler de olabilmektedir. Ancak toplumsal değişme, toplumsal yapı ile bağlantılı olduğu için toplumda meydana gelen geçici değişiklikler, toplumsal değişme olarak adlandırılmaz (Okumuş, 2015: 23).

Toplumsal değişme ileri ya da geriye doğru olan farklılıkları içine alan nötr bir kavramdır ve herhangi bir değer yargısı içermez. Değişimin yönü ileri ya da geriye doğru olabilmektedir. Toplumsal yapıdaki değişme kimine göre gelişme, ilerleme, kalkınma, büyüme gibi olumlu bir süreç iken kimine göre de gerileme, bozulma gibi olumsuz bir sürece işaret etmektedir (Tezcan, 1984: 57; Sunar, 2014: 9). Toplumun istikrarı ve büyümesi için belirli işlevleri yerine getiren sosyal

kurumlar olarak bilinen kurucu parçalardan oluşur. Toplumsal değişimin ajanları veya araçları vardır. Bunlar, ekonomi, hükümet, din, eğitim, kitle iletişim araçlarıdır (Ekpenyong, 1993).

Toplumsal değişme sonucunda üç farklı sonuç ortaya çıkmaktadır. Birincisi, farklılaşmadır. Bu süreç içinde ekonomi aile, din, tabakalaşma gibi alanlarda farklılaşma meydana getirmektedir. İkincisi bütünleşmedir. Bütünleşme farklılaşma süreci tarafından kullanılmaz hale getirilen sosyal düzenden dolayı bütünleşme nitelik değiştirmektedir. Devlet, hukuk, politik gruplaşmalar ve diğer kurumlarda değişimler meydana gelmektedir. Üçüncüsü de çatışma veya huzursuzluktur. Çatışma veya huzursuzluk, farklılaşma ve bütünleşmenin eşit düzeyde olmaması durumunda şiddet olaylarının patlak vermesi dini ve politik hareketlerin ortaya çıkması mümkündür (Smelser, 1971: 28).

Toplumsal değişme her zaman kaçınılmazdır. Toplumsal değişme her zaman gerçekleşmesine rağmen sosyal değişme süreçleri kolayca algılanamamaktadır. Toplumsal değişme makro ve mikro ölçekte gerçekleşebilmektedir. Toplumun bir alanı veya yönündeki değişimin etkisi, diğer ilgili alanlar üzerinde etkili olabilmektedir. Toplumsal değişme toplumsal yapıyı oluşturan bütün öğelerde gerçekleşmektedir. Toplumsal değişimin bir oranı vardır ve toplumsal değişim evrimsel ve devrimsel olabilmektedir. Yani değişim hızlı ve yavaş olabilmektedir (Anele, 1999: 18-21). Yavaş değişme durumundaki toplumsal değişme kolayca algılanamamaktadır. Yavaş değişme de hem makro ölçekte hem de mikro düzeyde gerçekleşmektedir. Toplumun bir unsurunda meydana gelen yavaş değişme toplumun diğer unsurlarını da etkilemektedir.

Bir toplumsal yapı kendi ihtiyaçları doğrultusunda tabii bir değişim süreci yaşıyorsa bu değişimi yavaş değişim süreci olarak nitelendirilebilir. Yani bir toplumdaki değişim toplumun doğal dinamikleriyle gerçekleşiyorsa, kısa bir dönemde de gerçekleşse bu değişim yavaş bir değişimdir ve hızlı olarak nitelendirilemez. Ancak değişimin kaynağı dışsal etkenler ve zorlamaya dayanıyorsa bu hızlı bir değişim olarak nitelendirilebilir (Sunar, 2014: 5).

Yavaş değişme kavramını modernleşme kriterleri içerisinde değerlendirmek mümkündür. Modernlik geliştirmekte olan ülkelerin ulaşmayı hedefledikleri noktadır. Bu durum geliştirmekte olan ülkelerin ortak özelliğidir. Toplumların birikimlerini ortaya koyan kalıcı ve objektif ölçülerden birisi teknolojidir. Birçok teknolojik icat, sosyal ve kültürel değişimin ilişkilerin doğasını önemli ölçüde değiştirmiştir (Aytaç, 2002: 226). Teknolojisi diğer toplumlara göre önde olanlar modern toplumlar olarak değerlendirilmektedirler. Politika, savaş, uluslararası ticaret, gelişen haberleşme ulaşım imkanları, bilgi ve bunun uygulamasından doğan neticeler süratle yayılarak bütün toplumları güçlü bir etki altına almış durumdadır. Smelser'e göre modernleşmeye yol açan değişimler birbiriyle ilişkili dört alt süreci kapsamaktadır. (Smelser, 1971: 27-28)

• Teknolojik değişme: Basit ve geleneksel tekniklerden bilimsel bilginin uygulanmasına doğru olan bir süreçtir.

• Zirai değişme: Geçim ziraatından ticari amaçlı zirai üretime doğru olan üretim sürecidir. Ürünler üzerinde ihtisaslaşmayı ve ziraat dışı ürünlerin pazardan satın alınmasına, hatta ücretli zirai işgücü temini de kapsamaktadır.

• Ziraat dışı üretimdeki değişme veya endüstrileşme: İnsan ve hayvan gücü kullanımından petrol, kömür gibi fosil yakıt kullanımına geçilerek yeni bir üretim sürecine girmektir. Para için yapılan üretimle pazar sistemi temeli üzerine kurulmuş olan ticari değişim ilişkileri de içine almaktadır.

• Ekolojik alandaki değişme veya şehirleşme: Kırsal alanlardan şehir merkezlerine doğru olan nüfus hareketlerinin gerçekleştiği diğer bir süreci anlatmaktadır.

Toplumla bazen yeni fikirlere, yeni bilimsel ve teknik gelişmelere ve yeni sosyal yaşam kalıplarına hızla değişen toplumlarda bile direnilmektedir. Toplumsal değişimin kabulünü ve direncini açıklayan çeşitli nedenler altı kategoride değerlendirilmektedir. Birincisi değişimin maliyetidir. Toplumsal fayda maliyetten ağır basarsa, kitleler tarafından direnç gösterilebileceği anlamına gelmektedir. İkincisi yararlılık ve mevcut kültürle uyumluluktur. Yeni bir kültürel değişimin bir toplumda kabul edilebilmesi için, faydasının mevcut kültürel kalıplardan üstün olduğunu ve mevcut kültürel uygulamalarla çelişmemesi gerektiğini kanıtlanması gerekir, aksi takdirde direnişle karşılaşılabilir. Üçüncüsü tutumlar ve değerlerdir. Bir toplum, geleneğe bağlı bir tutuma sahip kapalı bir sosyal yapıya sahipse, kültürel değerlerini korumak için her türlü değişikliğe direnecektir; öte yandan daha açık bir kültürel sistem, değişime dost olacak ve değişiklikleri kolayca kabul edecektir. Dördüncüsü, kazanılan menfaatler ve statükonun korunmasıdır. Toplum, çeşitli menfaatler peşinde koşan birkaç gruptan oluşmakta, bu anlamda sosyal yapıdaki bir değişiklik, birkaç grubu farklı şekilde etkileyecektir. Değişimi faydalı görenler onu destekleyecek ve değişimden tehdit altında hissedenler buna direnecek ve statükonun sürdürülmesini savunacaktır. Beşincisi, yeniliklerin gösterilebilirliğidir. Bir yeniliğin kabul edilebilmesi için eski sisteme üstünlüğünü göstermesi gerekir. Altıncısı, değişimin teknik zorluklarıdır. Yeni bir kültürel veya teknolojik yeniliğin pratik uygulamasında birkaç zorluğu varsa, teknik zorlukları çok az olan veya hiç olmayan bir yeniliğin aksine buna direnilecektir Anele (1999).

Toplumsal yapının bazı kurumları veya ögeleri toplumsal değişmeden etkilenmemekte veya diğer ögelerden daha az etkilenmektedirler. Toplumsal yapının ögelerinin toplumsal değişmeden daha az etkilenmesi yavaş değişme anlamına gelmektedir. Toplumdaki yavaş değişme aşamalı ve dengeli bir biçimde gerçekleşebilmektedir. Toplumsal değişme hızlı bir şekilde gerçekleştiği zaman toplumda bunalım yaratmaktadır (Tolan, 1985: 291). Toplumsal değişme hızı toplumdan topluma değişkenlik gösteren bir olgudur. Geleneksel toplumlarda yavaş değişme hakimken modern toplumlara hızlı değişme hakimdir (Burke, 2000: 131)

Burada yavaş değişimle alakalı bir kavram da cittaslow'dur. Cittaslow, yavaş kent hareketidir. Cittaslow, bir yerleşim yerinin ya da kentlerin kendine has özelliklerini ve kimliklerini kaybetmeden yavaş yavaş değişmesini içermektedir. Kentlerin geleneksel ve tarihsel dokularının korunması, sürdürülebilir özelliklerin yaşatılması cittaslow hareketinin temel hedefidir (Uslu, 2009: 53). Bazı yerleşimler yavaş değişerek tarihi zenginliği ve doğal güzelliğini korumuştur. Bu mevcut yavaş değişme durumunu da cittaslow unvanı olarak tescillemiştir.

2. Araştırmanın Yöntem

Tarih boyunca, tuz gibi hayati bir ticari metanın kaynağı ve satışı noktasında deniz ticareti için önemli bir uğrak olan, aynı zamanda korunaklı bir yaşam alanı

sunan Köyceğiz, tarımsal üretim bakımından Anadolu'nun önemli kent bölgelerinden olagelmıştır. Coğrafi keşiflerle değişen ticaret yolları, farklı ticaret noktalarının yükselmesi ile Anadolu'nun diğer kentlerinde olduğu gibi Muğla'daki ticaret noktalarında ve Köyceğiz'de ticaretin arka plana düşmesine yol açmıştır. Modernleşme sürecinin kır ve kent alanında yarattığı yansımalar Muğla özelinde hiç şüphesiz en çok Köyceğiz'in rolünü değiştirmiştir. Geçmişte önemli bir durak olan Köyceğiz, Cumhuriyetin ilk yıllarından günümüze kadar özellikle 1980 sonrasında hinterlandının daralmasıyla birlikte ekonomik, siyasi, toplumsal açıdan yavaş bir değişim ve dönüşüm sürecine girmiştir. Bu yavaş değişimin altında yatan dinamikler arasında Köyceğiz'deki toprakların yatırım için tercih edilmemesi, Köyceğiz'de üç kattan fazla binaların yapılmasına izin verilmemesi, Köyceğiz'e ilişkin alınan kararlar ve uygulamalar gibi dinamikler yer almaktadır.

Modernleşmenin çevresindeki ilçe merkezleri hatta kasaba ve beldelerde getirdiği değişimi yakalayamayan Köyceğiz'e ilişkin bu çalışmada Köyceğiz'in kendine has özelliklerini analiz etmek için temel problem Köyceğiz'in yavaş değişiminin altında yatan dinamiklerin neler olduğunun tespit edilmesi şeklinde planlanmıştır.

Kasabaların yapısını ve değişimini analiz etmek demek birçok yaklaşımı, birçok yöntem ve tekniği bir arada kullanmak demektir. Cumhuriyet sonrasındaki kasabaların değişiminin Köyceğiz üzerinden analiz edildiği bu çalışmada nicel ve nitel yöntemin teknikleri birlikte kullanılmaktadır. Çünkü sadece nicel yöntemle elde edilen veriler 1960 sonrası dönemden günümüze kadar Köyceğiz'in gerilim ve değişimleri açıklamada yetersiz kalmaktadır. Yine aynı şekilde burada Köyceğiz'deki gündelik hayata ve toplumsal hayata ilişkin genellemelere varmak için nicel yöntemin kullanılması önem arz etmektedir.

Yavaş değişim konusu çok yönlü bakış açısının yanı sıra birçok yöntem, teknik ve yaklaşımın bir arada kullanılmasını gerektirir. Köyceğiz Kasabasının yavaş değişiminin incelediği bu çalışmada çoklu yöntem ve tekniklerden yararlanılmıştır. Sosyolojide yöntem, pozitivist ve yorumcu olmak üzere iki temel paradigma çerçevesinde gelişmiştir. Bu iki paradigmadaki ayrım, bilimsel bilginin öznesi ile nesnesi arasındaki ilişki üzerinde yürütülen epistemolojik tartışma neticesinde ortaya çıkmıştır (Şenel, 2012: 29). Bu temel tartışmadan yola çıkılarak sosyolojide iki farklı yönetsel strateji tanımlanmıştır. Bunlar nicel ve nitel yöntemdir. Sayısal veri toplama ve bu verilerin analizine dayanan niceliksel yöntem pozitivistlikle ilişkilidir. Daha çok anlamaya yönelik, sözel veri toplama ve veri analizine dayanan niteliksel yöntem, yorumlayıcı yaklaşımla ilişkilidir (Şenel, 2012: 30). Kısaca nicel araştırma, sayılarla ve ölçümlerle ifade edilebilen veriler ile ilgili iken nitel yöntem sosyal dünyanın sayılarla ifade edilemeyen görünüşleri ile ilgilidir (Dikeçligil 2002, 99). Araştırmanın nesnesi ya da araştırılacak konu bize yönetsel bir tercih sunar. Yaygın geleneğe göre bu tercihe bağlı olarak nicel araştırma veya nitel araştırma yöntemlerini kullanırız. Ancak günümüzdeki gerek toplumsal olguların karmaşıklığı gerekse araştırma nesnesine bağlı olarak iki yönetsel model aynı çalışmada kullanılmaya başlanmıştır.

Monografi; toplumda bariz olarak bulunan birtakım birimlerin incelenmesinde kullanılan bir tekniktir. Belirlenen belli özellikteki birimlerin, imkanlar elverdiği ölçüde karşılaştırma ve genellemeye uygun bir biçimde bilgi elde

etmek maksadıyla derinlemesine araştırılması anlamına gelmektedir. Araştırma yapılırken mümkün mertebe nicel ve nitel bilgileri toplamak için amacına uygun bir şekilde derinlemesine yapılan araştırmadır. Monografi; Aile, köy gibi bir küçük grubun veya bir örnek olayın bütün değişkenlerini kapsayacak bir biçimde ayrıntılı olarak incelenmesidir. Monografileri şöyle sıralayabiliriz: Köy ve şehir monografileri, sendika ve parti monografileri, kan davası olayını ele alan çeşitli örnek olayları araştıran monografiler mevcuttur (Bilgiseven, 1994: 245).

Gerçekliğin birbirini tamamlayan madde ve madde olmayan olmak üzere iki farklı görünümü vardır. Sosyolojik gerçeklikte de benzer şekilde sayılarla ifade edilebilen ve edilemeyen özellikler ve süreçler söz konusudur. Bu özellik ve süreçlerden her biri kendine özgüdür ve biri diğerine indirgenemez. Bu nedenle sosyal bilimle ilgilenen bir araştırmacı, yapacağı araştırmanın amacına ve konusuna göre nicel ya da nitel yöntemlerden herhangi birini veya her ikisini kullanacağına karar verir ve inceleme konusunu kendi bütünlüğü içinde ele almaya çalışır. Gerçekliğin bütüncül olarak inşasını ifade eden bu süreç, bize bilimsel bilginin hem evrensel hem de öznel bilgi olduğunun gerekçelerini sunar (Dikeçligil, 2006-2009: 56-57). Araştırmanın bütüncül bilimsel yaklaşımla ele alınması durumunda, nicel ve nitel yöntemin bir arada kullanılması söz konusu olabilir. Bu bağlamda düşünüldüğünde, nicel ve nitel yöntem iki karşıt paradigma olmasına karşın, her ikisi paradigma da, gerçekliğin farklı görünümünü ontolojik kabul olarak seçtiği için, bütüncül bir anlayış için kendi açısından haklıdır. Bu kullanım paradigmanın getirdiği bir zorunluluktur (Dikeçligil, 2006-2009: 60).

Son yıllarda bazı sosyologlar, nicel ve nitel yöntem arasındaki katı ayrımı reddeder ve iki yöntemin birlikte kullanılmasını savunmuşlardır (Şenel, 2012: 30). Karma yöntem, bir araştırmada nitel ve nicel yöntemin birleştirilmesi olarak tanımlanır. Bu yaklaşımın temel ilkesi çeşitli strateji, yöntem ve yaklaşımları kullanarak çoklu veriler toplamaktır (Johnson & Onwuegbuzie, 2004). Martyn Hammersley'e (1996) göre karma yöntem üç şekilde kullanılabilir. Birincisi üçgenlemedir; bu yaklaşımda farklı fakat birbirini tamamlayan veriler birlikte analiz edilmektedir. Mesela, derinlemesine görüşmeler sonucunda elde edilen datalar, resmi istatistiklerle analiz edilmektedir. İkincisi, kolaylaştırma (facilitation)dır ve buna göre bir araştırma yönteminin diğerine destek olması gerekmektedir. Üçüncüsü de er iki yöntem birbirinin tamamlayıcısı (complementarity) olarak konumundadır. Bu açıdan her yöntem, araştırmanın çeşitli yönlerini meydana çıkarma maksadıyla kullanılmaktadır (Şenel, 2012: 57-58). Hammersley'in bu sınıflandırmasını detaylandırarak karma yöntemin gerekçeleri başlığı altında Greene ve Diğerleri (1989) ve Giannakaki (2005) beş temel unsurda kategorileştirilmektedir. Bunlardan birincisi üçgenleme (triangulation)dir. Bir araştırmada nicel ve nitel veriler birlikte ve eş zamanlı olarak fakat bağımsız biçimde kullanılır. Burada amaç birbirine yakınlık arz eden veya tutarlı sonuçları varlığını test etmektir. İkinci gerekçe tamamlayıcılık (complementarity)tır. Burada bulguların açıklığa kavuşturulması, detaylandırılması, artırılması, sunulmasında öteki yöntemin sonuçlarından yararlanmaktadır. Tamamlayıcılık gerekçesine göre nitel ve nicel datalar çakışma durumlarında aynı zamanda değişik açılardan ölçmek zengin ve detaylandırmak için kullanılmaktadır. Üçüncü gerekçe gelişim (development)dir. Burada bir yöntem sonucunda ortaya çıkarılan veriler, araştırma sonra kullanılacak yöntemi ya da aşamaları şekillendirmektedir. Her iki yöntem sıralı bir biçimde yapılır ve nitel

veriler araştırmanın nicel kısmının geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Dördüncü gerekçe başlangıç (initiation)tır. Araştırmada uygulanan birinci yöntem, yeni hipotezler veya araştırma sorularının oluşturulmasına yol açarak yeni yöntemsel tercihe de kapı aralar. Beşinci gerekçe genişletme (expansion)dir. Burada araştırmanın çeşitli parçalarında çeşitli yöntem kullanılması ve araştırmanın kapsamının genişletilmesidir (Baki ve Gökçek, 2012: 4).

Bu çalışmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birbirini dışlamayan ve birinin diğerine açıklık getiren kavram ve teknikleri benimsenmiştir. Bu çalışmada hem nicel araştırma hem de nitel araştırma yöntemleri birlikte kullanılmıştır ve çalışma alan araştırmasına dayanmaktadır. Burada nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan monografi tekniği; nicel araştırmalarda sıklıkla kullanılan anket tekniği çalışmada tercih edilen tekniklerin başında gelmektedir. Ayrıca tarihsel süreç içerisinde Köyceğiz'in ekonomik, sosyal ve kültürel değişimi tespit edebilmek için tarihsel karşılaştırma, mülakat ve gözlem teknikleri izlenmiştir.

2.1. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmada Köyceğiz özelinde kasabaların değişimi ele alınmıştır. Kır kent ayrımını göz önünde bulunduracak olursak kasaba dediğimiz gerçeklik kendine özgü birlikteliktir (Benedict, Ula an Anatolian Town, 1974). Bu bağlamda Köyceğiz kasabası denilince aklımıza Köyceğiz ilçe merkezi gelmektedir. Burada da Köyceğiz merkezindeki Gelişim Mahallesi, Gülpınar Mahallesi, Yeni Mahalle ve Ulucami Mahallesi olmak üzere dört mahalle evren dahilinde değerlendirilmiştir. En son nüfus sayımı 2018 yılında yapılmıştır. Bu nüfus sayım sonuçlarına göre araştırma evreni dört mahallenin nüfusunun toplamından yani 10.681 kişiden oluşmaktadır. Araştırma evreninin mahalleler bazında dağılımı aşağıdaki gibidir. Yapılan bu çalışmada anket büyüklüğü için kabul edilebilir hata %5 alınmıştır. Böylelikle nicel araştırma yönteminin anket güvenilirliği %95 olarak belirlenmiştir. Bu çalışmada araştırma evreninin %6'sına ulaşılmıştır ve 650 kişi ile görüşülmüştür. Araştırmamızın nitel kısmı için amaçlı örnekleme tekniği kullanılmış olup 15 kişi ile görüşülmüştür. Görüşmeye sadece şu an Köyceğiz'de yaşayan kişiler değil aynı zamanda hayatının belli bir kısmını Köyceğiz'de geçirmiş ve sonrasında diğer ilçelere göç etmiş kişilerle de görüşülmüştür. Görüşülen kişiler çeşitli yaş, meslek, gelir gruplarından ve Köyceğiz'in değişimine ışık tutacak nitelikte kişilerdir.

2.2. Araştırmanın Verilerinin Toplanması ve Analizi

Bu çalışmada, araştırmanın amaçlarına, varsayımlarına ışık tutacak veriler, bu alana ilişkin yöntem ve teknikler etkin bir şekilde kullanılarak bulup çıkarılmaya çalışılmıştır. Literatür taraması adı altında alana ilişkin yaptığımız derinlemesine inceleme, öncelik verdiğimiz konulardan bir tanesidir. Genel kavramlara ilişkin literatürün taranması zamanımızı almasına rağmen literatürden elde ettiğimiz bilgiler geçmişten günümüze hem kavramsal hem yöntemsel hem de olgusal açıdan bir köprü görevi üstlenmiştir. Araştırmamızda öncelik verdiğimiz diğer bir konu da araştırmanın uygulama kısmıdır. Araştırmamızda literatür taramasında gösterilen titizlik, alan araştırması sürecinde de gösterilmiştir.

Araştırma verilerini toplarken ve analiz ederken çeşitli teknikler kullanılmaktadır. Bu çalışmamızda gerek verilerin toplanmasında gerekse verilerin analizi aşamasında nicel ve nitel araştırma yönteminin gerekleri olan teknikleri

uygulanmıştır. Değişim sosyolojisinin yapıldığı bu çalışma, her şeyden önce monografik bir saha araştırmasıdır. Bu bağlamda araştırma sahamız Köyceğiz Kasabasıdır. Köyceğiz'e yapılan keşif gezilerinde, görüşme, anket esnasında Köyceğizlilerle gündelik hayat paylaşmıştır. Alan araştırmasına başlamadan önce ön hazırlık yapılmıştır. Çalışma için gerekli olan kamera, fotoğraf makinesi, not defteri, ses kayıt cihazı gibi araçlar araştırmanın pilot uygulamasında ve araştırma sürecinde hazır bulundurulmuştur

Öncelikle alana ilişkin keşif gezileri yapılmış, bu keşif gezileri esnasında kanaat önderi niteliğindeki kişilerle görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Çalışma başlamadan önce Köyceğiz'e gidilerek, keşif yapılmış, görüşülecek kişilerle temas kurulmuş, ön bilgi edinilmiştir. Küçük bir kasaba olması sebebiyle her sınıftan, meslekten ve sosyal gruptan insanla görüşme fırsatı elde edilmiştir. Bu bölgenin kanaat önderi niteliğinde 15 kişiyle mülakat yapılmıştır. Bu kişilerin konuya ve bölgeye hâkimiyetleri araştırmanın sağlıklı bir şekilde yürütülmesi ve verilerin toplanması açısından çok yararlı olmuştur. Tüm bu görüşme ve gözlemler neticesinde araştırma soruları, anket soruları oluşturulmuştur. Köyceğizlilerin beklentilerini, farkındalıklarını, kasabaları ile ilgili algılarını, düşüncelerini, tespit etmeye yönelik anket soruları hazırlanmıştır. 10.681 nüfuslu evrenin %6'sına ulaşılmıştır. Evreni, temsil etme kabiliyetine sahip 610 kişiye bu konuda hazırlanmış (ek) anket soruları yöneltmiştir. Anket çalışması 2018'in Ekim ayında yapılmıştır.

Çalışmada veri toplama araçlarından anket tekniği ile toplanan veriler SPSS 22.0 paket programından yararlanılarak bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Ayrıca tarihsel süreç içerisinde Köyceğiz'in ekonomik, sosyal ve kültürel değişimi tespit edebilmek için mülakat ve gözlem teknikleri izlenmiştir ve bu teknikler yoğun olarak kullanılmıştır. Özellikle toplumun ileri gelen, başat figürleriyle, Köyceğiz'in şu anki sosyal yapısı, yaşam kalitesi, algıları, değerleri gibi konularda derinlemesine mülakatlar yapılmıştır. Çalışmada katılımcılara ulaşma ve görüşme noktasında hiç bir zorlukla karşılaşılmamıştır. Köyceğiz'in değişimi konusu görüşülen herkesin üzerinde konuşmak isteyeceği bir konu olmuştur. Gözlem, görüşme gibi kaynaklar aracılığıyla toplanan veriler ses kayıt cihazı ve notlar alınarak toplanmıştır. Görüşmelerden elde edilen kırk dakika ve doksan dakikalık ses kayıtları öncelikle deşifre edilmiştir. Daha sonra bu veriler araştırmanın varsayımları çerçevesinde kodlanmıştır. Son olarak bu kodlanan veriler sentezlenerek analiz edilmiştir.

3. Araştırmanın Bulguları

Ankete katılan katılımcıların %46, 8'i kadın, %53, 2'si erkektir. Yaş özelliğine katılımcıların %24, 6'sı 31-40 yaş aralığında, %23, 1'i 24-30 yaş aralığında, %17, 5'i 41-50 yaş aralığında, %16, 5'i 51-60 yaş aralığında, %10, 6'sı 61-70 yaş aralığında, %6, 5'i 71-80 yaş aralığında, %1, 2'si 81 ve üzeri yaşadadır. Öğrenim durumu açısından, katılımcıların %33, 4'ü üniversite, %23, 7'si ilkokul, %8, 3'ü ortaokul, %2, 6'sı üniversite üstü okuldan mezundur. Katılımcıların %3, 4'ü okuryazar değil, %2, 2'si okuryazar fakat herhangi bir okula gitmemiştir. Medeni durum açısından katılımcıların %60, 6'sı evli, %26, 3'ü bekar, %6, 8'i boşanmış, %6, 3'ünün eşi vefat etmiştir. Görüşmeye katılan katılımcılar "K1, K2, K3..." olarak kodlanmıştır. Buradaki K: Katılımcı, yanındaki kod da aşağıdaki sıralamayı temsil etmektedir.

Katılımcı No	Cinsiyet	Yaş	Meslek
K1	Erkek	70	Tarih Öğretmeni
K2	Erkek	85	Öğretmen
K3	Kadın	84	Ebe
K4	Erkek	60	Avukat
K5	Kadın	30	İngilizce Öğretmeni
K6	Erkek	57	Tapu Kadastrocu
K7	Erkek	51	Çevre Mühendisi
K8	Kadın	50	İşletmeci
K9	Erkek	55	Doktor
K10	Kadın	58	Sekreter
K11	Kadın	48	Ev Hanımı
K12	Erkek	60	Gazeteci
K13	Erkek	59	İşletmeci
K14	Erkek	45	Akademisyen
K15	Erkek	40	Öğretmen

Tablo 1: Görüşmeye Katılanların Sosyo-Demografik Özellikleri

3.1. Yavaş Değişen Köyceğiz

Köyceğiz'in tarihini 1200'lü yıllara kadar götürmek mümkündür. Köyceğiz, Osmanlı döneminde ekonomik, ticari ve idari işlemlere sahiptir. Köyceğiz, mutasarrıflarla yönetilen çiftlik kurulan merkezler olarak karşımıza çıkmaktadır. Kısaca, Köyceğiz Osmanlı Devleti'nde erken linyit yataklarının ve önemli madenlerin bulunduğu alan olarak karşımıza çıkarken 17. yüzyıla gelindiğinde mutasarrıflarla yönetilen çiftliklerin yer aldığı bir merkez haline gelmiştir. 19. yüzyılın sonlarına kadar burası mutasarrıflar aracılığıyla yönetilmiştir. Mutasarrıflar aracılığıyla yönetilen çiftliklerin gelirleri has olarak padişah kızları ve kadınlara kalmıştır (Özata, 2004: 6).

Köyceğiz'in mutasarrıfa verildiğine dair bilgi veren katılımcı 1860'lı yıllarda Köyceğiz'in yönetim ve asayişini Mutasarrıf Ali Paşa tarafından gerçekleştirildiğini

ifade etmektedir. Bir süre sonra Ali Paşa'nın isteği üzerine buraya bir kaymakam gönderilmiş ve burası ilçe haline gelmiştir. Katılımcı burada bugünkü garnizon komutanlığına benzeyen mutasarrıflığın olduğunu ifade etmiştir.

Ekrem Uykucu (1983: 205), Köyceğiz ilçesinin ilk merkezinin Köyceğiz gölüne yakın olması ve merkezi bir yer olduğu gerekçesiyle Ali Paşa Çiftliği, bugünkü Köyceğiz köyünde kurulduğunu ifade eder. Daha sonra Devlet-i Aliyye, kaza merkezini Dalyan Köyü olarak belirlemiştir. Bu durum araştırmamıza katılan katılımcılar tarafından desteklenmektedir.

İlk kaymakamlık binası Ali Paşa Çiftliği'nin yer aldığı Köyceğiz Köyü sınırları içerisinde kurulmuştur. Daha sonra kaymakamlık binası, kaymakam ile Ali Paşa arasındaki anlaşmazlıktan dolayı Dalyan'a taşınmıştır. Bu yıllarda Çameli'den Marmaris'e kadar olan aradaki bölge Dalyan'daki Köyceğiz Kaymakamlığı'na bağlıdır.

1882 yılında, belediye örgütlenmesi haline gelerek Aydın Vilayet'ine bağlı kazalardan biri olan Köyceğiz, 20 Nisan 1921 tarihinde Menteşe (Muğla) Vilayet Teşkilatına bağlı bir kaza (ilçe) haline gelmiştir. Bu dönemde sancaklar kaldırılarak yerine Vilayet Teşkilatı'nın kurulması üzerine Menteşe (Muğla) vilayet haline gelmiştir (Özata, 2004: 22). Köyceğiz ilk kez belediye örgütlenmesine kavuştuğu yıllarda Ortaca ve Dalaman Köyceğiz'den bağımsız değildi. Ortaca ve Dalaman Köyceğiz sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu dönemde Köyceğiz ekonomik, ticari ve idari merkez olarak karşımıza çıkmaktadır. Köyceğiz'in eski sınırları katılımcı tarafından ifade edildiği gibi Ortaca, Dalaman, Köyceğiz'e bağlıdır ve Köyceğiz-Fethiye yönündeki sınırları Göcek'te bitmektedir.

Köyceğiz Muğla'nın ilk kazalarından biridir ve geçmişte merkez yerleşim için tercih edilen bir yerdir. Günümüzde önemli merkezler haline gelen Dalaman ve Ortaca'nın Köyceğiz'e bağlı olması onu büyük bir yerleşim yeri ve önemli karar merkezi yapmaktadır. Bu durum da Köyceğiz'in yerleşim için tercih edilebilirliğini artırmaktadır. İş için Köyceğiz'e gelen katılımcı da adliye ve kadastro için burayı tercih etmektedir.

Köyceğiz, belediye yapısına kavuşunca, belediye biçiminde örgütlenince, belediye sınırları içerisinde kalan yerleşim birimlerini etki alanı içerisine almıştır. Peter Benecict (1971) bu durumu hinterland kelimesi ile ifade etmektedir. Geçmişten günümüze doğru bir perspektif çizicek olursak çeşitli kararlarla Köyceğiz'in hinterlandının daraldığını görülmektedir. Bu kararlardan ilki, 22 Aralık 1931 tarihli Başbakanlık kararnamesi ile Köyceğiz kazasına bağlı Karaman nahiyesinin on altı köyü (Cumayani (Nahiye Merkezi), Belevi, İmamlar, Cumaalanı, Kızılyaka, Yakubiye, Arı Mezrası, Masıt, Kalınkoz, Kulak, Değne, Yusufiye, Hüsnüye, Kabaklar, Emecik, Sofular) ile birlikte Köyceğiz kazasından ayrılarak Denizli vilayeti Acıpayam Kazasına ilhakı kararıdır. İkinci olarak, 17 Nisan 1934 tarihli Başbakanlık Kararnamesi ile Köyceğiz kazasına bağlı Eskire, Uzunoluk, Geriçam Köylerinin hem halkın isteği hem de ekonomik ilişkilerden dolayı (vilayet merkez kazasına bağlanmalarının daha iyi ve faydalı olacağı düşünülerek) Muğla Merkez kazaya bağlanmışlardır (Özata, 2004: 24). Bu yerleşim yerlerinin Köyceğiz'den ayrılması Köyceğiz'in yapısını daha sonra gerçekleşecek olan diğer ayrılıklar kadar etkilememiştir.

Köyceğiz'in hinterlandının daralmasına neden olan üçüncü bir gelişme de Dalaman'ın 1983 yılında Köyceğiz'den ayrılmasıdır. Köyceğiz İlçesi'ne bağlı bulunan Atakent ve Dalaman beldeleri birleşerek tek bir belediye örgütlenmesi haline gelen Dalaman kasabası, 1983'te ilçe statüsü kazanmıştır (Dalaman Kaymakamlığı, 2019). 19. yüzyılın ortalarına kadar Dalaman'da yerleşim yoktur. Burası sadece göçerlerin yaylak ve kışlak için tercih ettikleri bir yerdir. Daha sonraki süreçte Dalaman sınırları içerisinde kalan bu alanlar ağaların hizmetkârlığını yapan ve geçimini ağanın işlerini yaparak sağlayan kişilerin mülkü haline gelmiştir. Daha sonra bu yerleşim alanlarına göçler yaşanmış ayrı ayrı yerleşim birimleri ortaya çıkmıştır. Bu yerleşim alanları 1864 yılında çıkarılan kararla köy haline gelmiştir. Bu köyler Kapukargın, Şerefler, Gürköy ve Dereköy, Çakallık, Söğüt, Akçataş, Beskese, Camıkırı, Kıptıköy, Ovaköy ve Adaköy'dür. 1905 yılında ovanın, Hıdıvi Abbas Hilmi Paşa'nın çiftlik olarak tapulaştırılması sonucu, Beskese, Akçataş ve Çakallık dışındaki tüm köyler kaldırılmıştır. Çakallık, 1943 yılına kadar nahiye olarak hizmet vermiştir. Çiftlik devlet üretme çiftliği haline geldikten sonra Çakallık Nahiyesi Ortaca'ya aktarılmıştır (Avcı ve Karaağaç, 2005: 170).

Köyceğiz'in hinterlandının daha da daralmasına neden olan diğer bir gelişme de Ortaca'nın 1987 yılında Köyceğiz'den ayrılmasıdır. Ortaca'nın yerleşime açılması Denizli'den göç eden Sabri Başoğlu ailesinin ve Hasan Çavuş sülalesinin bugünkü Ortaca'nın merkezinde kalan yerlerini satın almasıyla mümkün olmuştur. İlerleyen süreçte burası göç olarak köy haline gelmiş ve Terzialiler Köyü olarak anılmaya başlanmıştır. Terzialiler ismiyle anılan bu yerleşim biriminin 1943 yılında Ortaca olarak ismi değiştirilip nahiye olmuştur ve 1987 yılında da ilçe statüsüne kavuşmuştur (Ortaca Kaymakamlığı, 2019).

Köyceğiz, bugün bünyesinden iki tane ilçe çıkarmıştır ve hinterlandı daralmıştır. Ekonomik ve toplumsal ilişkiler bakımından da sınırlı ilişkilerin yaşandığı gündelik hayatın yavaş aktığı bir yerleşim yeridir. Köyceğiz yavaş değişen bir yerleşim yeridir ve bunu da Cittaslow ünvanını alarak tescillemiştir. "Sakin şehir" anlamına gelen cittaslow kelimesi İtalyanca şehir anlamına gelen citta ve İngilizce yavaş anlamına gelen slow kelimelerinden oluşmaktadır. Küreselleşmeye karşı cittaslow hareketi ve ağı ortaya 1999 yılında İtalya'da ortaya çıkmıştır (Uslu, 2009: 53). Cittaslow küresel bir uygulamadır. Dünyada otuz ülke ve bu bölgelerde bulunan iki yüz altmış iki şehir bu ünvanı almıştır. Haziran 2019 yılında güncellenen listeye göre Cittaslow ünvanı alan yerleşim yerleri "Ahlat, Akyaka, Eğirdir, Gerze, Gökçeada, Göynük, Halfeti, Köyceğiz, Mudurnu, Perşembe, Şavşat, Seferihisar, Taraklı, Uzundere, Vize, Yalvaç, Yenipazar"dır. Köyceğiz 2017 yılında bu uygulamaya baş vurmuş ve yavaş şehir uygulamasına kabul edilmiştir.

Görüşme yapılan katılımcıların büyük çoğunluğu Köyceğiz'in değişmediği yönünde yorumlar yapmışlardır. Park bahçe, süsleme gibi küçük değişimlerin yapıldığını ancak Köyceğiz'de büyük değişimlerin yaşanmadığını ve Köyceğiz'e gelir getirecek faaliyetlerin olmadığını, buraya yönelik yatırımların yapılmadığını ifade etmiştir. Katılımcıların görüşleri Köyceğiz'de toplumsal değişimin yaşanmadığını, değişimlerin mikro düzeyde kaldığı yönündedir.

"Köyceğiz değişmeyen bir yerdir. Köyceğiz eskiden Muğla'nın 4. Kazasıydı, 5. kaza Fethiye'dir. Ondan 5 kaza derler... 5 kaza olduğu için 5 kaza derler." K3

“Bana göre Köyceğiz’in değişen hiçbir şeyi yok. Yani 1-2 süslemeleri oldu Köyceğiz’in. Mesire yerleri şu aşağıdaki Delta Plajı. Bunlar biraz perişan haldeydi düzeltildi. Park bahçe yapıldı. Ama Köyceğiz ekonomik anlamda gelir getirecek hiçbir şey yapılmadı. Görmedim ben yani. Ama ortaya bir çiçek dikiliyor, çiçek sulanıyor. Öyle şeyler var ama ekonomik olarak bu da bize gerekliydi. Denen bir yatırım yok.” K6

“Köyceğiz ne uzayan ne kısalan bir yer. Yaşıyoruz işte...”

3.2. Köyceğiz’in Yavaş Değişmesinde Etkili Olan Dinamikler

Köyceğiz’in yavaş değişimine sebep olan doğrudan ve dolaylı faktörler mevcuttur. Bu doğrudan ve dolaylı faktörler arasında ekonomik, siyasi sosyal faktörlerin yanı sıra hukuki süreçler ve kararlar yer almaktadır. Köyceğiz’deki yavaş değişim olgusu tek bir faktöre indirgenemeyecek kadar çok boyutlu bir süreçtir. Bu süreci hem literatürden elde ettiğimiz hem de alandan toplanan veriler ışığında değerlendirecek olursak Köyceğiz’in yavaş değişiminin altında yatan dinamiklerden bir tanesi Özel Çevre Kararnamesi ve akabinde kurulan Özel Çevre Koruma Kurumudur. Özel Çevre Koruma Kurumu Köyceğiz’i en fazla etkileyen deyim yerindeyse kaderini değiştiren dinamiklerden bir tanesidir. Bunun yanı sıra Köyceğiz’in toprak mülkiyet yapısı da yavaş değişim sürecini destekleyen unsurlardandır. Özellikle Köyceğiz’deki tarım arazisi ve yerleşilebilir nitelikteki arazilerin büyük çoğunluğunun belli aile ve sülalelerde toplanmış olması Köyceğiz’deki imar ve yatırım faaliyetlerini etkilemiştir. Bu aileler ve sülaleler aynı zamanda siyasi, ekonomik ve toplumsal yapıyı da etkilemiştir. Köyceğiz’deki yavaş değişimi pekiştiren bir diğer etken de zayıf belediyeçilik anlayışıdır. Belediyeçilik anlayışının etkin olmaması ve belediyenin aktif olmaması yavaş değişimi destekleyen bir dinamiktir. Köyceğiz’in yavaş değişimini destekleyen diğer bir dinamik de Köyceğiz’in hinterlandının daralmasıdır. Köyceğiz’in etki alanının daralması onu atıl bir konuma getirmiştir. Siyaset kurumu aldığı karar ve yaptığı uygulamalarla Köyceğiz’in yavaş değişimini destekleyen dinamikler arasında yer almıştır. Köyceğiz’deki imar planlamaları ve bu alana yönelik uygulamalar Köyceğiz’e yönelik yapılacak olan yatırımları etkilemiştir. İmar planları ve uygulamaları Köyceğiz’e yatırım yapmaya ve yerleşmeye yönelik caydırıcı faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Burada “Köyceğiz’in Yavaş Değişimini Destekleyen Dinamikler” başlık altında yukarıda değinilerek dinamikler ve faktörler detaylandırılacaktır. Köyceğiz’deki değişimin yavaş olmasını belirleyen faktör ve kararlar kısaca şöyle özetlenebilir:

- Özel Çevre Kararnamesi ve akabinde kurulan Özel Çevre Koruma Kurumu.
- Tarım arazisi ve yerleşilebilir nitelikteki arazilerin büyük çoğunluğunun Köyceğizli aile ve sülalelerde toplanmış olması.
- Köyceğiz’in hinterlandının daralması.
- Mevcut belediyeçilik anlayışı.
- Siyaset kurumunun aldığı karar ve yaptığı uygulamalar.
- İmar plan ve uygulamaları.

3.2.1. Özel Çevre Koruma

1990 yılı başlarına kadar imar planlarını onama yetkisi belediyeler ait olmuştur. Ancak belediyeler donanım açısından yetersiz olduğu için kıyıların

yağmalanmasını önleyememiştir. Bu kapsamda kanun hükmünde kararname ile Özel Çevre Koruma Bölgeleri ilan edilmiştir ve Köyceğiz de bu özel çevre koruma bölgelerinden bir tanesidir (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 2007: 435). Köyceğiz Dalyan bölgesi 12.06.1988 tarihli 88/13019 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı İle Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiş 05.07.1988 tarihli 19863 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Daha sonra 18.01.1990 ve 90/77 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile bölgenin sınırları genişletilerek yeniden belirlenmiş, 02.03.1990 tarih ve 20449 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. Özel Çevre Koruma Bölgesi Muğla İli'ne bağlı Köyceğiz ve Ortaca ilçelerinin sınırları içindedir (Kazancı ve Diğerleri, 1992: 3). Bu kapsamda Köyceğiz ve Dalyan, arazi rantlarına maruz kalmadığı için aşırı büyümemiştir/büyüyememiştir. Ancak imar planlarında izin verilen beş- altı kat yapılaşmalar Ortaca ilçesinde rantabl ortam hazırlamıştır ve Ortaca nüfus açısından büyük bir artış yaşamıştır. Köyceğiz'in, büyüme sahalarının kısıtlılığı (Batıda narenciye bahçelerinin ve sığla ormanının olması, doğuda sığla ormanlarının varlığı) kentsel büyümeyi engellemiştir. Bu sebeple küçük sanayi ve ticaret, Ortaca'da daha fazla gelişmiştir. Dalyan'da gelişme planı da doğaya uyumlu olduğu için, düşük yoğunlukta gelişme yaşanmıştır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 2007: 435).

Bir yerleşim yerinin Özel Çevre Koruma alanı olarak ilanı edilebilmesi için özel ve önemli bir ekosistem veya habitat yapısına sahip olması, tür çeşitliliğinin yüksek olması, biyolojik aktivitesinin yüksek olması, özel bir tür veya tür grupları için kritik habitat sağlaması, özel bir kültürel değere sahip olması (tarihi eser veya rekreasyonel amaçlı) gerekir (Kazancı ve Diğerleri, 1992: 3). Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi, sığla ormanları, göçmen kuşları, balıkçıl kuşları, İzmir yalıçapkını, su samuru, kara semenderi, deniz kaplumbağa üreme alanı, kuşların üreme sahası sazlıkları, yüksek peyzaj değerleri, örneği olmayan lagün sistemi, sulak alan gibi doğal değerler ile zengin biyolojik çeşitliliğe sahiptir. Bu doğal değerlerin varlığı göz önünde bulundurularak planlama ve eylemlerin yapılması önem taşımaktadır (T.C. Çevre ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı, 2007: 437). Bu kriterler neticesinde Köyceğiz Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiştir. Köyceğiz Özel Çevre Koruma kararları çerçevesinde değişme göstermiştir. 2011'de Çevre ve Orman Bakanlığı kapatılmış çevre koruma ve geliştirilme sorumluluğu Çevre ve Şehircilik Bakanlığına verilmiştir. Özel çevre koruma bölgelerinden sorumlu olan Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kapatılmıştır. (Coşkun, Ak ve Pank Yıldırım, 2018: 29).

Özel Çevre Koruma Kurumu'nun uygulamaları Köyceğiz'i en fazla etkileyen dinamiklerden bir tanesidir. Bu konuda K1 Özel Çevre Korumanın etkisini belirtmek için şu ifadeleri kullanmaktadır.

“Özel çevre geldikten sonra her şey durdu. Yapılaşma durdu her şey planlı yürütüldü. Dünya mirası diyoruz değil mi belki Köyceğiz dünya mirası olmadı ama doğayı korumak yaşatmak adına dünya mirasına girecek korunan alanlardan bir tanesi diyebiliriz. Buna en büyük ada, Dalyan Deltası çok önemli bir yer Özel Çevre gelince Köyceğiz durdu. Artık kıpırdıyamadı.” K1

K1, Özel Çevre Koruma Kurumunun Köyceğiz'in tüm toplumsal yapısını etkilediğini düşünmektedir. K6 da durumu K1'i destekler nitelikte değerlendirmiştir.

Köyceğiz'in yavaş değişimindeki temel dinamiklerden bir tanesinin Özel Çevre Koruma olduğunu ifade etmektedir.

“Köyceğiz'in yavaş değişimindeki en etkili faktörlerden bir tanesi Özel Çevre Korumadır.” K6

Özel Çevre Koruma Kararnamesi ile birlikte Köyceğiz'de değişim yavaşlamıştır. Özel Çevre Koruma Kararları bugünkü Köyceğiz sınırları oluştuktan sonra yani Dalaman ve Ortaca Köyceğiz'den ayrıldıktan sonra kabul edilmiştir. Özel Çevre Kurumu koyların talan edilmemesi amacıyla başbakanlığına bağlı olarak kurulmuştur. Bu kapsamda Köyceğiz Gölü ve çevresi de koruma altına alınmıştır. Katılımcının ifadeleri de bu süreci destekler niteliktedir:

“Bugünkü Köyceğiz'in sınırları olduğu yani oluştuktan sonra da önceleri özel çevre koruma diye bir şey yoktu Köyceğiz'de. Turgut Özal zamanında işte bu koyların korunması talan edilmemesi adı altında Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı kuruldu, Başbakanlığa bağlı. Öyle olunca Köyceğiz Gölü ve çevresinde koordinatları da belirleyerek Köyceğiz'i koruma altına aldılar.” K6

Katılımcılar Köyceğiz'i Özel Çevre Koruma önce, Özel Çevre Korumadan sonra olarak betimlemeyi tercih etmişlerdir. Onların Köyceğiz'i Özel Çevre Koruma öncesi ve sonrası olarak betimlemeleri Köyceğiz'deki değişmeyi anlamak için uygun nitelikte veri sağlamaktadır. Bu betimlemeler Özel Çevre Koruma Kurumunun etkilerinin anlaşılması açısından da önemlidir.

K6'nın ifadesiyle Özel Çevre Koruma Kararnamesinden önce Köyceğiz rantlara, yatırımlara açık bir yerleşim yeridir. Hatta Özel Çevre Korumadan önce Köyceğiz'e Katarlılar tarafından yatırım yapılmıştır. Özel Çevre Koruma ilan edilince Köyceğiz'e olan yatırımlar durmuştur (Kazancı ve Diğerleri, 1992). Bu bağlamda Özel Çevre Koruma Köyceğiz'in bir rant merkezi olmasını engellemiştir. Nüfus artışının hızla yaşandığı Köyceğiz'de Özel Çevre Koruma Kurumu ile birlikte nüfus artış hızı da değişmiştir. Özel Çevre Koruma Kararının sadece Köyceğiz'de uygulanması buranın kaderini değiştirmiştir. Dalaman ve Ortaca Özel Çevre Korumanın ilan edilmediği bölgelerdir. Nüfus artışı, toplumsal yapı buralarda hızla değişirken Köyceğiz yavaş bir değişim hatta değişmeme sürecine girmiştir.

“Özel çevreden önce katarlılar buraya büyük bir yatırım yaptı Katarlılar Köyceğiz ve çevresinin tamamının planlamasını almışlardı. Ciddi bir yatırımcı ancak özel çevre çıkınca o da bitti.” K6

“1939'da nüfusu 1250 buranın. Dalyan nüfusu 700, Ortaca 400 küsur. Dalaman nüfusu biraz fazla yanılmıyorsam. Önce Ortaca, Dalaman'a bağlanıyor nahiye merkezi Dalaman oluyor. Daha sonra burası merkez oluyor Özel Çevre buranın kaderini tamamen değiştiriyor.” K1

Özel Çevre Kurumu günlük yaşam pratiklerinden toplumsal yapıya kadar tüm Köyceğiz'i etkilemektedir. Mikrodan makroya toplumsal yapıyı şekillendirmektedir. K1'in ifadesi ile Özel Çevre Koruma Kararnamesinden sonra Köyceğiz her alanda sınırlanmaktadır. Özellikle imar faaliyetlerini oldukça etkilemektedir. Başlangıçta Özel Çevre Koruma Kurumu binası Köyceğiz'de kurulmuştur. Bu da Köyceğiz'de çevre korumanın aktifliğinin maksimum seviyede olmasını sağlamaktadır. Doğa Dernekleri ve Çevre Dernekleri de Köyceğiz'in

korunması noktasında Özel Çevre Koruma kadar olmasa da etkili olmaktadır. Daha sonra Özel Çevre Koruma Kurumunun merkezi Köyceğiz'den il merkezine taşınmıştır. Ancak Özel Çevre Koruma Kurumunun Köyceğiz üzerindeki etkileri günümüzde de devam etmektedir.

“Özel çevre artık her noktada Köyceğiz’i sınırladı. İmara açılma artık o kadar kolay değil. Belediyede çalışan birçok yetkiler var özel çevre koruma ile ilgili önceden Özel Çevre Merkezi Köyceğiz’de yer alıyordu. Daha sonra il Merkezine taşındılar. Özel çevre koruma ilk Köyceğiz’de açıldı. Buradaki her şey özel çevreye bağlı. Şimdi tabii doğa dernekleri var. Çevre dernekleri var onlarda etkileyici oldu ama En çok belirleyici olan özel çevre onun için özel çevreyle çok yakın diyalogunun olması gerekiyor...” K1

K1’e göre Ortaca ve Dalaman kaybedilmiş bölgelerdir. Çünkü bu ilçeler Özel Çevre Koruma kapsamında olmadığı için doğal güzellikleri korunmamaktadır ve buralar hızlı yapılaşma ve betonlaşma sürecine girmişlerdir. Dalaman ve Ortaca Özel Çevre Korumadan önce Köyceğiz’den ayrıldığı için yapılaşmaya maruz kalmaktadır.

“Ortaca ve Dalaman kaybedilmiş bölgelerdir. Sadece Dalyan korunuyor Ortaca ve Dalaman özel çevre olmadığı için fark edersen hızlı yapılaşma yerleşim çok korkunç bir şekilde inanılmaz. Ortaca ve Dalaman’ın Köyceğiz’e bağlıyken özel çevre olmadığı için İnsanlar istediği şekilde evlerini yapıyorlar bağına bahçelerini kuruyorlardı. 1984’te Dalaman ayrıldı. 1987’de Ortaca ayrıldı özel çevreye yetişmedi. Özel çevre 1988 olsa gerek 1992’de olabilir. 1998 özel çevre raporunu vereceğim sana 1959’da bir rapor¹ var. Ondan önce de herhangi bir yasak yok. İnsanlar orada istedikleri gibi planlar yapabiliyorlardı.” K1

Katılımcı çevre korumanın çevreyi koruduğunu ya da çevreyi korumaya çalıştığını ancak burada yaşayan yerli halkının ihtiyaçlarını düşünmediğini ifade etmektedir. Ona göre eğer doğayı korumaya yönelik yerli halkın davranışlarına müdahale ediliyorsa bunun alt yapısının oluşturulması gerekmektedir. Getirilen yasaklardan önce yerli halkın ihtiyaçları da gözetilmelidir.

“Tamam böyle Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı burayı bir şeyden koruyorum diyorsa buradaki vatandaşın haklarını da koruması gerekiyor... Siz Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı olarak biz doğayı korumak istiyorsanız vatandaşın o kömür parasını vereceksiniz. Yakma diyorsan bunun bir karşılığı var yani. Vatandaş nereden para bulup da yakmayacak. Ya bu türlü aksaklıklar oldu.” K6

K6, Özel Çevre Koruma Kurumunu Köyceğiz’i yeterince korumadığı için eleştirmektedir. Ona göre Özel Çevre Koruma Kurumu tören toplantı gibi faaliyetlerde bulunmasına rağmen dişe dokunur faaliyetler yapmamaktadır. Özel Çevre Koruma Kurumu yüzünden gerçekte birçok vatandaşın Köyceğizli yerli halkın mağdur olduğunu ifade etmektedir.

“Özel çevre koruma Kurumu burayı koruma altına aldı ama gerekli korumayı yapmadı yani. Planlamalarda koruma yapıyor işte geliyor buraya konuşma oluyor

¹ Bu rapor 1960 yılında yayınlanan Milli Prodüktivite Merkezin hazırladığı Köyceğiz-Dalaman Numune Kalkınma Projesi raporudur.

yemek yeniyor. İşte o geldi bu gitti bir törendir. Hepsi bana göre yalan şeyler gerçekte olan şeyler vatandaşı özel çevreden dolayı vatandaş çok mağdur oldu. Öyle şeyler yani özel çevre korumanın etkisi çok büyüktür.” K6

K6 Özel Çevre Korumanın buradaki yerli halkı kısıtladığını ifade etmektedir. Köyceğiz'dekiler de Özel Çevre Koruma'ya karşı tepki geliştirmektedirler. Daha önce Özel Çevre Koruma binasının Fethiye'de olduğunu ancak Fethiye'de yerli halkın bundan rahatsız olduğu için oradaki Özel Çevre Koruma binasının Köyceğiz'e taşındığını ifade etmektedir. Hatta katılımcı “Fethiye'den Özel Çevre Koruma kovulmuş biz de buradan kovalım” şeklinde istekler ve taleplerle karşılaştığını ifade etmektedir. Katılımcıya göre Özel Çevre Korumayı buradan göndermek de bir çözüm değildir. Orta yolun bulunması gerekmektedir. Burada da orta yolun bulunması noktasında belediyeye sorumluluk düşmektedir. Ancak belediye bu konuda orta yol bulamamıştır.

“Hatta bir ara Cumhurbaşkanlığı buradaydı. Kaymakamlık binası var ya orası Cumhurbaşkanlığı binasıydı. İşte Fethiye'de vatandaş çok tepki gösterince işte böyle şey olur mu böyle kısıtlama olur mu diye. Orada kısıtlama olunca buraya geldiler. Vatandaşlar zaman zaman bize geldiklerinde bunları Fethiye'den kovmuşlar bizde kovalım şeklinde demeye başladılar. Çünkü vatandaşların başına gelince çevre korumadan şey yapamıyorlar. İşte buradan kovalım, sürelim. Arkadaş sen bunu buradan kovalamakla bir şey elde edemeyeceksin. Kısa bir yazışma olduğu zaman şurada daireye gidip yazışmanı yapabiliyorsun. İşte belediyenin burada ortayı bulması gerekiyordu. Ortayı da bulamadılar, yani henüz de bulmuş değiller yani.” K6

Özel Çevre Korumaya yönelik olumsuz eleştiriler olduğu gibi olumlu eleştiriler de mevcuttur. K6 Özel Çevre Koruma olmasaydı Köyceğiz'de koyların satılacağını ve buralarda betonlaşmanın olacağını ifade etmiştir. Özel Çevre Koruma sayesinde bütün bu olasılıklar gerçekleşmemiştir. Özel Çevre Koruma Karetta karettaların korunması ve Dalyan Boğaz'ına kirli suların akmaması noktasında Özel Çevre Korumanın olumlu etkisi olmuştur.

“Bizim mesela o zamandan bu zamana bütün koylar satıldığıydı... Ama bizzat ben kendim için içinde olduğum için tüm Türkiye'de bazı yerler çevre koruma şeyi ile iyi anlamda korundu. Yani mesela boğazda da bir proje vardı. Boğazın da haritasını yaptırıldılar bize firmalar. Ben orada 2 ay çalıştım. Karşı tarafa geçilen yer var ya boğaz. Akıntıdan sonraki yer, oraların falan projeleri vardı. Ama hepsi böyle bir kanun çıkınca iptal oldu. Bir de orada karettaların olması çok etkili oldu. Orada bir Alman kadın vardı onun şeyi ile sahil korunmaya başlandı.” K6

3.2.2. Geniş Toprağa Sahip Aileler, Sülaleler

Köyceğiz'in yavaş değişiminin ardında yatan temel dinamiklerden bir tanesi de Köyceğiz'de geniş toprakları olan sülalelerdir. Bu sülaleler günümüzde, geçmişteki kadar etkin olmasa da süreç içerisinde toplumsal yaşamı sınırlayan ve kısıtlayan etken olarak karşımıza çıkmaktadır. Katılımcılar bu sülale ve aileleri ağa olarak ifade etmektedirler. Köyceğiz'deki katılımcıların deyimi ile ağalık sisteminin kökenine bakacak olursak bu oluşumun kökenlerinin on yedinci yüzyılda oluşmaya başladığını görürüz. Bu yüzyılda Menteşe Bölgesi, dağlık olması nedeniyle eşkiyaların sığınak yeri olmuştur. Yine aynı yüzyılda Köyceğiz ve çevresinde

bulunan çiftlikler Menteşe Sancağının diğer yerlerinde olduğu gibi mutasarrıflar tarafından işletilmeye başlanınca bölgedeki bu çiftliklerin gelirlerini has olarak padişah kızları veya kadınları da kendileri almışlardır (Özata, 2004: 6). Daha sonra bu arazilerin bir kısmının mülkiyeti mutasarrıflara geçecektir. Günümüze yakın zamanlarda da halk tarafından satın alma ve işgal etme gibi yollarla bu araziler edinilecektir.

On sekizinci yüzyılın ilk yarısında (1700-1740) Menteşe Sancağı, Paşa Sancağı'nın Kütahya olduğu Anadolu Eyaletine bağlıdır. Bu yüzyılın ikinci yarısından itibaren Menteşe Sancağı Arpalık olarak verilmeye başlanmıştır. Bunun üzerine Menteşe Sancağı Sancak Beyi adına adamı olan Mütesellimler tarafından yönetilmeye başlanmıştır (Özata, 2004: 5). On dokuzuncu yüzyılın sonlarına doğru Köyceğiz'e gelen Mısır Hidivi Abbas Hilmi Paşa ve üç yüz bin dönümlük arazi üzerine Dalaman Çiftliğini kurmuştur. Dalaman çiftliği 1942 yılına kadar bucak merkezi olarak kullanılmıştır. Daha sonra aynı yıl Dalaman devlet üretim çiftliği haline getirilmiş ve etraftaki 9 köy kaldırılmıştır (Özata, 2004: 7). Günümüzde tüm bu tarihsel süreçlere bağlı olarak o günkü Köyceğiz sınırları içerisinde kalan bölgenin toprak mülkiyeti belli aile ve sülalelere aittir. Toplumsal değişimin önemli aktörleri bu aile ve sülalelerdir.

Bu sülaleler ile alakalı olarak katılımcı Köyceğiz'de bir ağalık sisteminin olduğunu ifade etmektedir. Ona göre Köyceğiz'deki ağalık sistemi Doğu'daki ağalık sisteminden biraz daha farklıdır. Dolayısıyla Doğu'daki ağa figürü ile Köyceğiz'deki ağa figürü birbirinden farklıdır. Doğu'daki ağa kırbaçlı, çizmeli, başı foterli bir figür iken Köyceğiz'deki ağalar Köyceğiz'in üst sınıfını, sosyete sınıfını oluşturan, İstanbul sosyetesini ile iletişimde olan ve sürekli olarak eğlence merkezlerinden biri olan Rodos ile iletişimde olan bir gruptur.

"Yani ağa dediğin Doğu'daki kırbaçlı çizmeli başı foterli külahlı insanlar değil bunlar. Bunların isimleri ağaya çıkmış ama esas yarı feodal ama İstanbul'la da iletişimi olan İstanbul sosyetesini ile iletişimi olan orada dostları olan gruplar bunlar. Peki, ilk kez ne zaman parçalanmaya başlıyorlar? Ona da değinmekte fayda var. Size söyleyeyim Rodos bunların sosyal hayatını çok etkiliyor." K1

Katılımcı Köyceğiz'in yavaş değişimindeki temel sebeplerden bir tanesi olarak Köyceğiz'deki bütün parsellerin ağaların elinde olmasını göstermektedir. Köyceğiz'in sadece orta kesimi Köyceğiz'de yaşayan diğer kişilere aittir. Köyceğiz'in kenar bölgelerindeki çaya kadar olan araziler ağalara aittir. Gürpınar Mahallesi'nin sonunda bütün ormanlık alan yani günlük ormanı, bu tarafta mesire alanının karşı tarafları ağaların elindedir. Ağalar geçmişte ihtiyaçları dahilinde arsalarının bir kısmını satmışlardır. Katılımcıya göre ağalar Köyceğiz'de toprak sahibi olduğu için bir keyfiyet çerçevesinde hareket etmektedirler. Köyceğiz'de belediyeçilik faaliyetleri de zayıf olduğu için bu tür keyfi hareketlere göz yumulmaktadır. Günümüzde Köyceğiz'de önemli gayrimenkullere sahip sülalelerden birisi de Menteşeoğulları'dır. Bu bağlamda Menteşeoğulları Köyceğiz'in yavaş değişiminde etkili olan sülalelerden birisidir. Hatta katılımcıya göre bu sülale Köyceğiz'in gelişimini engelleyen faktördür. Aynı zamanda yıllar süren arazi davaları Köyceğiz'e yerleşmek ve Köyceğiz'e yatırım yapmak isteyenler için bir caydırıcı faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

“Köyceğiz’in yavaş değişimindeki başka bir sebep de bütün parsellerin ağaların elinde olması Köyceğiz’i büyük şey gibi düşünün. Orta kesim Köyceğizlilere ait Köyceğiz’in çevresindeki büyük araziler bakın burada yolda daha çaya kadar olan araziler ağaların işte Gürpınar Mahallesi'nin sonunda bütün ormanlık alan ağaların günlük ormanı ağaların. Ondan sonra bu tarafta mesire alanının karşı tarafları ağaların. Eskiden bu yerlerin çoğu ağaların elinde olduğu için ağalar kendi keyiflerine göre yaptılar bu işleri. İşte İstanbul’da yaşıyorlar. Çoluk çocuğuna işte ne bileyim lazım olunca arazinin birazını satıyorlar. O bitince bir kısım daha satıyorlar. Derken bu hale geldi. Ama bu ağalar böyle yapıyor diye belediyeler de böyle çalışmamalıydı. Yani Köyceğiz’de belediyeçilik anlayışı hep kıt oldu. Hala da öyle belediye belediyeçilik Köyceğiz’de yok desek yeridir. Mentешеoğulları’nın bölgedeki gayrimenkulleri çoktur. Mentешеoğulları’na davalı arazileri mirasçıları Köyceğiz’in değişimi üzerinde etkilidir. Köyceğiz’in değişimini engellemektedir. Gelişimini engellemektedir. Aynen de öyle zaten çünkü mahkemelerde geçiyor efendime söyleyeyim. Bu tapu kayıtlarında geçiyor. Bu çarpıtarak söylediğimiz bir şey olmaz yani.” K6

K1’e göre Mentешеoğulları sülalesi dünyadaki toplumsal değişimi takip eden Köyceğiz’den kopuk bir toplumsal yaşam sürdüren kesimdir. Mentешеoğulları dünyadaki modayı, özellikle Fransa’daki gündelik yaşamı ve modayı takip etmekte ve kendi hayatlarına uygulamaktadırlar. Ancak Köyceğiz’in yerli halkı Köyceğiz’in merkezinde yaşanan bu kültürden soyutlanmış durumdadır. Burada Köyceğiz’in yerli halkı ırgat² konumundadır.

“Değişimin en temel dinamiklerinden bir tanesi Mentешеoğulları. Fransa’da ne giyiliyorsa onları giyiyorlardı. Ne yiyorlarsa onları yiyorlardı. Her şeyleriyle aynı fakat bunları kendi içerisinde yapıyorlardı halk bundan soyutlanmış durumdaydı ve halk onların ırgatları durumundaydı. Böyle bir sistem var yani anlatabiliyor muyum?” K1

Katılımcıların birçoğunun da belirttiği gibi Köyceğiz’de etkili olan sülalelerden bir tanesi de Mentешеoğulları’dır. Eskiden bugünkü Hamitköy, Döğüşbelen sınırları içerisinde kalan arazilerin mülkiyeti ağalara aittir. Ağaların topraklarını köylüler ekip biçmektedir. Köylüler hasat ettikleri ürünleri ağalar ile paylaşmaktadırlar. Daha sonraları köylüler ağalardan ekip biçtikleri yerlerin tapusunu almışlardır.

“Buralarda sözü geçen ailelerden bir tanesi Mentешеoğulları’dır. Yani ağalar, sülalesi sözü geçen onlarmış Hamitköy mesela ağaların elindeymiş. Hamitköy eskiden Kapniç deniyordu. Döğüşbelen hep buralar ağaların elindeymiş, süremek³ yerleriymiş. Köylüler kaldırdıkları ürünü ağaların evlerine getiriyorlarmış. Aynen doğudakiler gibi yani Oradaki ağalar gibiymiş şimdi köylülere tapuları vermişler sonra. Daha sonra köylüler sürdükleri yerlerin tapusunu almışlar. Kendilerinin olarak çekiyorlar biçiyorlar.” K11

K3’ün ifadesiyle Bugün Köyceğiz’in merkezinde yer alan Hükümet konağının arka taraflarında kalan araziler eskiden ağa topraklarıdır. Ağaların o toprakları elden

² Bu sözcük Türk Dil Kurumunun internet sözlüğünde “tarım ya da yapı işçisi” olarak geçmektedir.

³Süremek kavramı günümüzde yaygın olarak kullanılmamakla birlikte Köyceğiz’deki bazı çiftçiler tarafından kullanıldığı görülmüştür.

çıkarmasıyla yerleşime açılarak genişlemiştir. Bu ağa toprakları eskiden tarım arazisi olarak kullanılmaktadır ve ekilip biçilmektedir. Köyceğiz'de daha çok susam, mısır ve pamuk yetiştirilmektedir.

“Şok'un arka tarafları da ağaların yerler iyiymiş oralara da parsellediler. Oralarda parsel parsel satıldı. Şok'un arkasında Yahya Bahçesi derlerdi, Yahya Efendi varmış oraya ondan Yahya bahçesi derlerdi. Oralar ekilir biçilirdi. Buralarda genellikle susam yetiştirirlermiş, pamuk yetiştirirlermiş. Bizim mesire yerindeki yerlere pamuk, susam, mısır ekilirdi. Bir tane mısır ağacında 4-5 tane mısır olurdu. Suyu yok, çapası yok, Sadece ekmesi var.” K3

K3'ün ifadesiyle, Köyceğiz'de geçmişte toprak mülkiyeti ağalara ait olmasının yanı sıra üretilen ürünlerin ticareti de ağalar aracılığıyla yapılmaktadır. Özellikle Köyceğiz'den mısır ve susam gibi ürünlerin ihraç edilmesi ağalar vasıtasıyla gerçekleşmektedir. Bu bağlamda ağalar hem tarım arazilerinin ekilip biçilmesinde hem de ticaretinin yapılmasında aracı görevi görmektedirler. Bu durum ağaların hem Köyceğiz'deki ekonomik yapısı üzerinde hem de Köyceğiz'in toplumsal yapısı üzerinde etkinliğini arttırmaktadır.

“Köylüler susam satıyorlar ağlara satıyorlar. Ağa onlara önceden para veriyor. Ben sana şu kadar mısır ya da susam getireceğim bana şu kadar para ver ağam diyor köylü. Gidiyor sana ne kadar para lazım o zaman o zamanın parasıyla 15 lira 20 lira susam ne kalkarsa o parayı alıyor. Ama ucuz ama pahalı” K3

“Alışveriş ağalar aracılığıyla yapılıyor bütün sevkiyat gemilerle Akdeniz üzerinden yapılıyor. Akdeniz'den de gemilerle ihraç oluyor. Mısırlar ihraç oluyor. Bütün bunlar yaşanırken ben 15-16 yaşlarında vardım.” K3

K3, söz konusu bu ağalık sisteminin sözü geçen ağaların vefat etmesiyle birlikte ortadan kalktığını ifade etmektedir. Katılımcı sadece İzmir'de Menteşeoğulları'na ait birkaç ailenin var olduğunu ifade etmektedir.

“...Sözü geçen o eski ağalar vefat etti kalmadı İzmir'de Menteşeoğulları'na ait birkaç kız var.” K3

Köyceğiz'de etkili olan bir tane aile/sülale yoktur birden fazladır. Ancak Menteşeoğulları daha fazla etkili olmuştur. Çünkü Menteşeoğulları diğerlerine göre daha geniş arazilere sahiptir. Köyceğiz'e sonradan yerleşen Kurtoğulları, Başoğulları gibi sülaleler de vardır ancak bunlar Menteşeoğulları kadar etkin olmamıştır. Köyceğiz'de sülaleler katılımcıların ifadesi ile ağalık sistemi ya da bir özne olarak ağalar değişimin ve gelişimin önündeki engellerden biri olmuştur. Katılımcının da dikkat çektiği üzere bu ağalar halktan kopuk bir şekilde yaşamışlardır. Kazandıklarını ve kazanımlarını halk ile paylaşmamışlardır. Yine bir katılımcının ifadesine göre sadece Başoğulları Köyceğiz'deki yerli halk ile kazandıklarını paylaşmıştır:

“Köyceğiz'i değiştirenler öğretmenlerdir... ağalar beyler Köyceğiz'le hiç ilgilenmemişlerdir. Ağalar olarak kazandıklarını halka indiren paylaşan Başoğulları'dır.” K1

Ağalık sisteminin kalmadığını ifade eden katılımcı ağaların torunlarının şu anda ekonomik durumlarının iyi olmadığı ifade etmektedir. Eskiden Döğüşbelen,

Hamitköy gibi yerlerde etkin olduklarını ancak bunun günümüzde kalmadığını ifade etmektedir:

“Bugün ağalık bitmiştir... Aslında o ağaların çocukları şimdi çok fakir... Ağalık baskısının hissedildiği ovaların olduğu topraklarda Hamitköy, Döğüşbelen ovalarda insanlar tarlaların tapusunu almışlar. Ağa toprağı diye bir şey de kalmamış.” K2.

Köyceğiz'in yavaş değişiminin ardında yatan temel dinamiklerden bir tanesi Köyceğiz'de geniş toprakları olan sülalelerdir. Bu sülaleler Mentешеoğulları, Kurtoğulları, Başoğullarıdır. Bu sülaleler içinde en etkili ve aynı zamanda en geniş arazilere sahip olan sülale Mentешеoğullarıdır. Bu sülaleler katılımcılar tarafından ağa olarak nitelendirilmekte ve ifade edilmektedir. Bu sülaleler geçmişte Köyceğiz'in toplumsal yapısının bütün öğelerine etki etmektedir. Özellikle Köyceğiz'in ekonomik yapısını şekillendiren etkenlerden bir tanesidir. Geçmişte toprak mülkiyetinin bu sülalelere ait olmasının yanı sıra üretilen ürünlerin ticareti de sülaleler aracılığıyla yapılmaktadır. Ancak elde edilen ekonomik artılar yerli halktan alınıp İstanbul ve Rodos gibi sosyetenin kalbinin attığı yerlere taşınmıştır. Bu durum da Köyceğiz'in ekonomik açıdan geri kalmış bir pozisyona düşürmektedir.

Günümüzde de yıllarca süren arazi davaları Köyceğiz'e yerleşmek ve Köyceğiz'e yatırım yapmak isteyenler için bir caydırıcı faktör olmuştur. Köyceğiz'deki parsellerin büyük çoğunluğunun sülalelerin (azınlık bir grubun) elinde olması Köyceğiz'in yerleşim planını da etkilemektedir. Köyceğiz'in sadece orta kesimi Köyceğizliler aittir. Buralarda binalar inşa edilebilmiştir. Bu durum Köyceğiz'in fiziki büyümesinin önüne geçmiştir. Bu sülalelerin Köyceğiz'de etkinliği katılımcıların ağa olarak ifade ettikleri kişilerin vefat etmesiyle birlikte azalarak ortadan kalkmıştır. Geçmişte Köyceğiz'de belediyecilik faaliyetlerinin de zayıf olması bu sülalelerin etkinliğini arttıran faktörler arasındadır.

3.2.3. Köyceğiz'deki Belediyecilik Anlayışı

Belediyelerin görev, sorumluluk ve yetkileri 2005 yılında yayınlanan Belediye Kanunda yer almaktadır. Altyapı hizmetleri, imar hizmetleri, sağlık, eğitim ve diğer hizmetlerin yerli halka ulaştırılması belediyelerin görevleri arasındadır. Ancak K6'nın ifadesine göre Köyceğiz'deki belediyeler kaynakların dağıtımı, hizmetlerin yerli halka ulaştırılması noktasında pasif kalmışlardır. Katılımcı buradaki önemli aileler ve sülalelerin keyfi hareket ettiklerini ifade etmiştir. Köyceğiz'deki yerli halkın haklarını gözetmesi gereken belediye şahısların keyfi hareketlerini, kararlarını bertaraf etmeye yönelik bir uygulama yapmamıştır. Bu durumda belediyeye yönelik eleştiriye sebep olmaktadır:

“... Orta kesim Köyceğizlilere ait Köyceğiz'in çevresindeki büyük araziler bakın burada yolda daha çaya kadar olan araziler ağaların işte Gürpınar Mahallesi'nin sonunda bütün ormanlık alan ağaların günlük ormanı ağaların... Eskiden bu yerlerin çoğu ağaların elinde olduğu için ağalar kendi keyiflerine göre yaptılar bu işleri. İşte İstanbul'da yaşıyorlar. Çoluk çocuğuna işte ne bileyim lazım olunca arazinin birazını satıyorlar. O bitince bir kısım daha satıyorlar. Derken bu hale geldi. Ama bu ağalar böyle yapıyor diye belediyeler de böyle çalışmamalıydı. Yani Köyceğiz'de belediyecilik anlayışı hep kut oldu. Hala da öyle belediye belediyecilik Köyceğiz'de yok desek yeridir...” K6

Köyceğiz'deki belediyecilik Özel Çevre Koruma Kurumu ve halk arasında bir orta yolu bulmaması sebebiyle de eleştirilmektedir. Katılımcı yerli halkın Özel Çevre Koruma Kurumunun uygulamalarından bazen mağdur olduğunu ifade etmiştir. Bu noktada da belediyelerin orta yolu bulması gerektiğini ancak bulamadıklarını ifade etmektedir:

“Hatta bir ara Cumhurbaşkanlığı buradaydı. Kaymakamlık binası var ya orası Cumhurbaşkanlığı binasıydı... Fethiye'den kovmuşlar bizde kovalım şeklinde demeye başladılar. Çünkü vatandaşların başına gelince çevre korumadan şey yapamıyorlar. İşte buradan kovalım, sürelim. Arkadaş sen bunu buradan kovalamakla bir şey elde edemeyeceksin. Kısa bir yazışma olduğu zaman şurada daireye gidip yazışmanı yapabiliyorsun. İşte belediyenin burada ortayı bulması gerekiyordu. Ortayı da bulamadılar, yani henüz de bulmuş değiller yani.” K6

Köyceğiz Belediyesi katılımcı tarafından artan emlak fiyatlarına konusunda önlem almamakla da eleştirilmektedir. Gerek arsa alanı üretme anlamında gerekse de makul bir emlak piyasası için gerekli zemini tesis etme anlamında belediyelere büyük işler düşmektedir. Şimdiki yerleşim yeri ya da imar planları ihtiyaca cevap vermemektedir. Bu sebeple Köyceğiz imar planı yeniden yapılmalıdır:

“Ama buna rağmen belediyelikler kaymakamlıklar önlem almadılar. Biz imarın içinde olduğumuz için bunu çok iyi biliyoruz. Eğer ki belediye buradaki üstelik siyasi kanadın da bir belediyesi olduğu için imar planında bir kaç hektarlık bir sıçrama yapsaydı. Arsa üretseydi bu işler olmayacaktı. İşte arsada çok kısıtlı olduğu için bir buçuk milyona.” K6

3.2.4. Köyceğiz'in Hinterlandının Daralması

Köyceğiz, Dalaman ve Ortaca Köyceğiz'den ayrılmadan önce etki alanı bakımından büyük bir yerleşim merkezidir. Köyceğiz merkez aldığı kararlar ve yaptığı uygulamalar bakımından diğer iki ilçeyi etkilemektedir. Bu da Köyceğiz'i ekonomik, toplumsal açıdan güçlü yapmaktadır. Ancak Dalaman ve Ortaca'nın Köyceğiz'den ayrılması ile Köyceğiz'in etki alanını daraltmakta ve Köyceğiz atıl durumda kalmaktadır

3.2.5. Köyceğiz'deki İmar Planları ve Faaliyetleri

Bir yerleşim yerinin imar planı ve imar faaliyetleri o yerleşim yeri üzerinde etkili olmaktadır. Bir yerin yerleşim kapasitesi ve nüfusu kaldırma potansiyeline göre imar planlaması yapılmaktadır. Bir yerleşim yeri imar planlaması doğrultusunda göç almaktadır. Bu bakımdan imar planları toplumsal değişmeyi etkilemektedir. Köyceğiz'de de yavaş toplumsal değişimi tetikleyen imar faaliyetleri gerçekleştirilmektedir.

K14 tarafından Köyceğiz'de imar planının yetersizliği vurgulanmıştır. İmar planı çerçevesinde yer alan yerler sınırlıdır. Köyceğiz merkezdeki arsalar ve araziler sınırlıdır. Burada tarım arazilerinin yanı sıra ağaların arazileri de vardır. Bu da merkezdeki hareket alanını kısıtlamaktadır.

“Daha varlıktan ziyade iki sokak ötede imar planı bitiyor. Yerleşik alan bitiyor. Ondan sonra tarımsal amaçlı kullanılan alan başlıyor çaya kadar. Burada şeritvari olarak ağaların yerleri var zaten. Ağaların topraklarının parselizasyonunu biz yaptık. Ben kendim yaptım yani. Buuu Hükümet Konağı'nın belediyenin

Batı'sındaki yolun karşısında geçen sene yaptığımız parselizasyonda otuz beş tane kırk tane 500 metre karelik parseller çıktı.” K14

Köyceğiz’de kat izni, binaların özellikleri, yerleşim kapasitesine bağlı olarak burada da Özel Çevre Korumanın etkilerinden bahsetmek mümkündür. Katılımcı Özel Çevre Koruma ile birlikte Köyceğiz’de imar planları sınırlı kaldığını ifade etmiştir. Herhangi bir yapının yapılması Ankara’nın onayına kalmıştır. Bu açıdan da imara açılmalar sınırlanmıştır. Bu da emlak fiyatlarını etkilemiştir. Aynı zamanda arsa fiyatlarının yükselmesiyle birlikte Köyceğiz’de yaşayan yerli halk mağdur olmaktadır.

“Özel Çevre Koruma ile birlikte imar planları sınırlı kaldı. İşte her şey Ankara'nın onayı ile olacağı için bir yerde Köyceğiz Belediyesi'ni de çevrenin söylediklerine göre yönetim şekli gibi bir şey oldu yani. Özellikle planlama açısından yerleşke alanı kısıtlandı. İmar planı geliştirmelerine müsaade etmediler. Bu yüzden Köyceğiz bugünkü gibi şey kaldı yani.” K6

Sonuç ve Değerlendirme

Geçmişten günümüze idari merkez konumunda olan Köyceğiz Kasabasının süreç çerisinde etki alanı daralmıştır. 1931 yılında Köyceğiz kazasına bağlı Karaman nahiyesinin on altı köyü birlikte Köyceğiz kazasından ayrılarak Denizli Vilayetine bağlanmıştır. Köyceğiz Kasabasının hinterlandının daralmasına sebep olan 1934 yılında Köyceğiz kazasına bağlı köylerin Muğla Merkez kazaya bağlanmasıdır. Köyceğiz’in hinterlandının daralmasına neden olan üçüncü bir gelişme de Dalaman’ın 1983 yılında Köyceğiz’den ayrılmasıdır. Köyceğiz’in hinterlandının daha da daralmasına neden olan diğer bir gelişme de Ortaca’nın 1987 yılında Köyceğiz’den ayrılmasıdır. Ortaca da Köyceğiz’den ayrılınca Köyceğiz’in bugünkü sınırları oluşmuştur. Köyceğiz, bugün bünyesinden iki tane ilçe çıkarmıştır ve hinterlandı daralmıştır. Ekonomik ve toplumsal ilişkiler bakımından da sınırlı ilişkilerin yaşandığı gündelik hayatın yavaş aktığı bir yerleşim yeridir. Köyceğiz yavaş değişen bir yerleşim yeridir ve bunu da Cittaslow ünvanını alarak tescillemiştir.

Köyceğiz’in yavaş değişmesinin altında yatan bir takım tarihi, toplumsal vb. sebepler vardır. Bunlardan bir tanesi Özel Çevre Kararnamesi ve akabinde kurulan Özel Çevre Koruma Kurumudur. Köyceğiz’in 1990 yılında Kanun Hükmünde Kararname ile birlikte Özel Çevre Koruma Bölgesi ilan edilmiştir. Özel Çevre Korumanın getirdiği kararlar çerçevesinde yüksekliği düşük binalar inşa edilmiştir, binaların yapısı bu kararlar doğrultusunda şekillenmiştir.

Köyceğiz ve Dalyan, arazi rantlarına maruz kalmadığı için aşırı büyümemiştir/ büyüyememiştir. Ancak imar planlarında beş-altı katlı yapılara izin verildiği Ortaca ilçesinde yapılaşma noktasında daha fazla rant ortamı sağlanmıştır ve Ortaca’da nüfus açısından daha büyük bir artış yaşanmıştır. Köyceğiz’in, çevresinde sığla ormanları ve narenciye bahçeleri ile çevrili olması kentsel büyümesini engellemiştir. Bu sebeple küçük sanayi ve ticaret, Ortaca’da daha çok gelişmiştir. Aynı zamanda gerek Özel Çevre Koruma Kurumunun varlığı gerekse eğitilmiş nüfusun fazla olması Köyceğiz’de çevreci bir tutumun oluşmasını sağlamıştır.

Köyceğiz'in yavaş değişiminin ardında yatan temel dinamiklerden bir tanesi Köyceğiz'de geniş toprakları olan sülalelerdir. Bu sülaleler Menteşeoğulları, Kurtoğulları, Başoğullarıdır. Bunların arasında en etkili olan ve aynı zamanda en geniş arazilere sahip olan sülale Menteşeoğullarıdır. Bu sülaleler katılımcılar tarafında ağa olarak nitelendirilmekte ve ifade edilmektedir. Söz konusu sülalelerin varlığı geçmişte Köyceğiz'in toplumsal yapısının bütün öğelerine etki etmiştir. Özellikle Köyceğiz'in ekonomik yapısını şekillendiren etkenlerden bir tanesidir. Geçmişte toprak mülkiyetinin bu sülalelere ait olmasının yanı sıra üretilen ürünlerin ticareti de sülaleler aracılığıyla yapılmaktadır. Ancak ticaret neticesinde elde edilen ekonomik artılar yerli halktan alınıp İstanbul ve Rodos gibi sosyetenin kalbinin attığı yerlere taşınmıştır. Bu durumda Köyceğiz ekonomik açıdan geri kalmış bir pozisyona düşürmüştür. Günümüzde ise yıllar süren arazi davaları Köyceğiz'e yerleşmek ve Köyceğiz'e yatırım yapmak isteyenler için bir caydırıcı faktör olmuştur. Köyceğiz'deki parsellerin büyük çoğunluğunun sülalelerin (azınlık bir grubun) elinde olması Köyceğiz'in yerleşim planını da etkilemiştir. Köyceğiz'in sadece orta kesimi Köyceğiz'de yaşayan diğer kişilere aittir. Buralarda binalar inşa edilebilmiştir. Bu sülalelerin Köyceğiz'de etkinliği katılımcıların ağa olarak ifade ettikleri kişilerin zamanla vefat etmesiyle birlikte azalarak ortadan kalkmıştır. Geçmişte Köyceğiz'de belediyeçilik faaliyetlerinin de zayıf olması bu sülalelerin etkinliğini arttıran faktörler arasındadır. Bu aileler ve sülaleler aynı zamanda siyasi, ekonomik ve toplumsal yapıyı da etkilemiştir.

Köyceğiz'deki yavaş değişimi pekiştiren bir diğer etken de zayıf belediyeçilik anlayışıdır. Siyaset kurumu aldığı karar ve yaptığı uygulamalarla Köyceğiz'in yavaş değişimini destekleyen dinamikler arasında yer almıştır. Köyceğiz'in yavaş değişimini destekleyen diğer bir dinamik de Köyceğiz'in hinterlandının daralmasıdır. Köyceğiz'in etki alanının daralması onu atıl bir konuma getirmiştir. Köyceğiz İlçesi, Dalaman ve Ortaca ayrılmadan önce etki alanı bakımından büyük bir yerleşim merkezidir. Köyceğiz merkez aldığı kararlar ve yaptığı uygulamalar bakımından diğer iki ilçeyi etkilemektedir. Bu da Köyceğiz'i ekonomik, toplumsal açıdan güçlü yapıyordu. Ancak Dalaman ve Ortaca'nın Köyceğiz'den ayrılması Köyceğiz'in etki alanını daraltmış, Köyceğiz'in atıl kalmasına neden olmuştur.

Köyceğiz'deki imar planlamaları ve bu alana yönelik uygulamalar Köyceğiz'e yönelik yapılacak olan yatırımları da etkilemiş, Köyceğiz'e yatırım yapmaya ve yerleşmeye yönelik caydırıcı faktör olarak karşımıza çıkmıştır. Bir yerleşim yeri imar planlaması doğrultusunda göç almaktadır. Bu bakımdan imar planları toplumsal değişmeyi etkilemektedir. Köyceğiz'de de yavaş toplumsal değişimi tetikleyen imar faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Bu çalışma Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (BAP) tarafından 17/242 nolu projeye desteklenmiştir.

Kaynakça

- Anele, K. A. (1999). *Social Change and Social Problems in Nigeria*. Port Harcourt: Springhold.
- Avcı, B., & Karaağaç, G. (2005). *Çal Dağından Akdeniz'e Dalaman*. Muğla: Anıl Ofset Matbaacılık .
- Aytaç, Ö. (2002). *Sosyoloji: Bir Giriş Denemesi* . Elazığ : Üniversite Kitabevi.

- Baki, A., & Gökçek, T. (2012). Karma Yöntem Araştırmalarına Genel Bir Bakış. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 01-021.
- Benedict, P. (1974). The Changing Role of Provincial Towns: A Case Study From Southwestern Turkey . P. Benedict, F. Mansur, & E. Tümertekin (Dü) içinde, *Turkey Geographic and Social Perspectives*. Leiden: E.J.Brill.
- Benedict, P. (1974). *Ula an Anatolian Town*. Leiden: E.J.Brill.
- Bilgiseven, A. K. (1994). *Sosyal İlimler Metodolojisi*. İstanbul: Filiz Kitabevi.
- Dalaman Kaymakamlığı. (2019). dalaman.gov.tr: <http://www.dalaman.gov.tr/tarihce> adresinden alınmıştır
- Dikeçligil, B. (2002). Sosyolojide Metodolojik Farklılaşma ve Metodlar Arası İşbirliği. *Dünyada ve Türkiye 'de Farklılaşma-Çatışma Bütünleşme-II* (s. 97-126). Ankara: Sosyoloji Derneği.
- Dikeçligil, B. (2006-2009). Sosyal Bilimler Epistemolojisinde Sorunların Kaynağı: Ontolojiyi Unutmak. *Toplum Bilimleri Altı Aylık Hakemli Bilimsel Dergi*, 1-3(1-6), 47-69.
- Ekpenyong, S. (1993). *Elements of Sociology*. Lagos: African Heritage Research & Publication.
- Ercan, F. (2001). *Toplumlar ve Ekonomiler*. İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Kalaycıoğlu, S. (2012). Toplumsal Yapı: Toplumsal Kurumlar, Gruplar ve Toplumsal Değişme. M. Zencirkıran içinde, *Dünden Bugüne Türkiye'nin Toplumsal Yapısı* (s. 3-18). Bursa: Dora Basım-Yayın.
- Kazancı, N., İzbirak, A., Çağlar, S. S., & Gökçe, D. (1992). *Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi Sucul Ekosisteminin Hidro Biyolojik Yönden İncelenmesi*. Ankara : Özyurt Matbaası.
- Kıray, M. B. (1999). *Toplumsal Yapı ve Toplumsal Değişme* . İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Kongar, E. (1995). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Kongar, E. (2010). *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Mendras, H. (2009). *Sosyolojinin İlkeleri*. (B. Yılmaz, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Okumuş, E. (2015). *Toplumsal Değişme ve Din*. İstanbul: İnsan Yayınları.
- Özata, M. (2004, Haziran). Köyceğiz Sosyal Siyasal Ekonomik Yapısı(1923-1960). Muğla.
- Smelser, N. J. (1971). Mechanisms of Change And Adjustment To Change . J. L. Frinkle, & R. Gable (Dü) içinde, *Political Development and Social Change*. Newyork: Inc.

- Sunar, L. (2014). Toplumsal Değişimi Açıklamak: Temel Kavram ve Kuramlar. L. Sunar içinde, *Türkiyede Toplumsal Değişim* (s. 1-36). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Sunar, L. (2018). *Değişim Sosyolojisi: Kavramlar, Kuramlar ve Yaklaşımlar*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Şenel, A. (2012). *Sosyolojide Kullanılan Başlıca Araştırma Yöntemleri ve Teknikleri Nelerdir?* İstanbul: Bilim ve Gelecek Kitaplığı.
- T.C. Çevre Ve Orman Bakanlığı Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı. (2007). *Köyceğiz-Dalyan Özel Çevre Koruma Bölgesi Biyolojik Zenginliğinin Tespiti ve Yönetim Planının Hazırlanması*.
- Tezcan, M. (1984). *Sosyal ve Kültürel Değişme*. Ankara : Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Yayınları.
- Tolan, B. (1985). *Toplumbilimine Giriş* . Ankara : İmge Kitap Evi .
- Uslu, A. (2009). Sürdürülebilir Yeşil Kent Fikirleri, Örnekleri ve Türkiye İçin Dersler. *XXI. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı* (s. 49-58.). TMMOB Mimarlar Odası Yayını.
- Uykucu, E. (1983). *İlçeleriyle Birlikte Muğla Tarihi (Coğrafya ve Sosyal Yapı)*. İstanbul.

Katkı Oranı Beyanı

Makalenin yazarları, makaleye eşit oranda katkı sunmuşlardır.

Çatışma Beyanı

Makalenin yazarları bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkileri bulunmadığını dolayısıyla herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan ederler.

Destek ve teşekkür

Çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmamıştır.